

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

(12-13 лютого 2021 р.)

Київ
2021

УДК 37.01(063)
Т 34

Теоретичні та практичні аспекти формування сучасних педагогічних технологій. Матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 12-13 лютого 2021 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. – 116 с.
ISBN 978-966-992-408-7

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти формування сучасних педагогічних технологій». Розглядаються загальні питання теорії та методики навчання, теорії і методики управління освітою, дошкільної педагогіки та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 37.01(063)

ISBN 978-966-992-408-7

© Колектив авторів, 2021
© Видавництво «Молодий вчений», 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Филипова І.І.

ОСОБЛИВОСТІ УВАГИ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ ЯК ФАКТОР РОЗБІЖНОСТЕЙ У РІВНЯХ ЇХ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ.....	7

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Макарова М.Б.

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ	12

Стрельбіцька О.О.

СПЕЦИФІКА ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ.....	16

Тарчинська А.О., Цуруль О.А.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ 9-Х КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ.....	20

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Бойчук Ю.Д., Казачінер О.С.

ДІАГНОСТИКА МЕТОДОМ КАЗКОТЕРАПІЇ.....	25

Каменщикова С.В.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ ШКІЛЬНИХ ГРУП НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ	28

Прокопів Л.Я.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	34

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Зелінський А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛІКУВАЛЬНОГО МАСАЖУ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ ЗОРУ 39

Кулібаба М.А.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
ЯК КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ..... 41

Мороз І.Д., Бідна І.В., Барвінок М.В.

СИМУЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ
ЯК ОДИН ІЗ КОМПЕТЕНТІСНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ
ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ МЕДИЧНИМИ СЕСТРАМИ
ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ..... 45

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Радченя Л.М.

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ
ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ
ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 50

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Неїжпапа Л.С.

МОЖЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ..... 53

Ян Мен'ї

СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ..... 57

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бикова О.В.

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 61

Камінчук М.В., Шишилова О.Д. НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ГРУ	64
Перхулин С.Р., Рудницька-Юрійчук І.Р. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГЕНДЕРНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	67
Петровська А.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ.....	72
Рудницька-Юрійчук І.Р., Андрушко М.В. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	76

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Асланов И.И., Гасанова С.Э. ОБЛАЧНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА	81
Бондар Ю.О. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ.....	84
Волощук І.А., Семенко О.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	88
Лєвша Л.І., Плющ В.М. ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ.....	91
Мачоган А.С. НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З ІНФОРМАТИКИ.....	95

Михайлова Я.А., Волощук І.А.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 99

Пак Антонина

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ВИДЕОХОСТИНГА YOUTUBE ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ
ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ КОРЕЙСКОМУ ЯЗЫКУ
В УСЛОВИЯХ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ COVID-19 102

Семененко А.А.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ОСВІТИ
ЯК КОМПОНЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 105

Чорна Є.М.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ 109

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Филипова І.І.

студентка,

Дніпровська академія неперервної освіти

ОСОБЛИВОСТІ УВАГИ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ ЯК ФАКТОР РОЗБІЖНОСТЕЙ У РІВНЯХ ЇХ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ

Багато проблем неуспішності учнів початкової школи пов'язані з фізіолого-психологічними особливостями розвитку дітей даного віку. Зокрема увага молодших школярів характеризується мимовільним, нестійким, короткочасним характером. Першокласники і частково второкласники ще не вміють довго зосереджуватися на роботі, особливо, якщо вона не цікава і одноманітна, їх увага легко відволікається. Можливості вольового регулювання уваги, управління нею на початку молодшого шкільного віку дуже обмежені. Значно краще у дітей даного віку розвинене мимовільна увага. Все нове, несподіване, яскраве, цікаве, саме собою привертає учнів, без усяких зусиль з їхнього боку. Але будувати навчання тільки на мимовільній увазі неможливо.

В даний час в системі освіти найважливіше значення слід надавати формуванню у школярів здібностей, пов'язаних з обробкою і перетворенням інформації. Сьогодні педагоги відзначають великі проблеми, пов'язані з розвитком уваги у школярів. Практика показує, що все більше число дітей молодшого шкільного віку не здатні зосередитися на об'єкті, вони відволікаються на сторонні явища. Особливо тривожно, що такі діти надмірно рухливі і рухово розгальмовані, а значить, не можуть утримати мету діяльності і наблизитися до її результату. В цілому, молодшим школярам з проблемами організації уваги важко вивчати предметний матеріал і освоювати способи навчальної роботи. Разом з тим, у новому інформаційному просторі уроку, педагогам важко зорієнтуватися у пошуках і застосуванні адекватних прийомів розвитку уваги у молодших школярів. Проблемою розвитку уваги займалися

Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, Н.Ф. Добринін, М.М. Ланге, В.С. Мухіна, Т. Рибо, С.Л. Рубінштейн та інші психологи і педагоги. В арсеналі науки накопичено безліч загальних рекомендацій і конкретних прийомів для активного розвитку уваги дітей різного віку, велика кількість способів, що дозволяють досліджувати і проводити діагностику різних властивостей уваги. У наукових дослідженнях багаторазово показано, що увага – основа будь-якої інтелектуальної діяльності. Жоден психічний процес, будь то мислення, сприйняття, уява, пам'ять, не може діяти без уваги. Чим вище рівень розвитку уваги, тим вище ефективність навчання. Навчання в школі ставить перед дитиною молодшого шкільного віку нові завдання, несхожі з тими, які вона звикла вирішувати під час гри. Навчальні заняття, як правило, містять великий обсяг нової інформації, а процес роботи виконання на уроці вимагає довгого зосередження. Тому порушення уваги – головна причина поганої успішності дітей в освітньому закладі, особливо в молодших класах. Недоліки уваги можуть призводити до не засвоєння учнями нового матеріалу, поганого запам'ятовування, помилок при виконанні домашнього завдання і, як наслідок, поганої успішності. Увага – безсумнівно, важливий психічний процес, який є умовою успішного здійснення будь-якої діяльності дітей як зовнішньої, так і внутрішньої, а її продукт – якісне виконання. Увага характеризується різними якістьми або властивостями і має функціонально складну структуру, утворену взаємозв'язками його основних властивостей. Особливий інтерес властивостями уваги приділяв радянський психолог С.Л. Рубінштейн. Він дає таке пояснення всім властивостям уваги:

Обсяг уваги – це кількість об'єктів, які людина сприймає одночасно з достатньою ясністю і виразністю.

Стійкість уваги – це тривалість утримання уваги до одного й того ж предмету або діяльності.

Інтенсивність уваги характеризується значно великою витратою нервової енергії при виконанні даного виду діяльності.

Концентрація уваги – це ступінь зосередження. Увага називається зосередженою, коли вона направлена на будь-який один об'єкт або вид діяльності і не поширюється на інші.

Розподіл уваги – це здатність людини одночасно утримувати в центрі уваги певне число об'єктів. Це можливість одночасно успішно виконувати (сполучати) два і більше різних види діяльності (або декілько дій).

Переключення уваги – це свідоме і осмислене переміщення уваги з одного об'єкта на інший або з однієї діяльності на іншу у зв'язку з постановкою нового завдання.

Коливання уваги виражаються в періодичній зміні об'єктів, на які вона звертається.

У молодшого школяра навчальна діяльність розвивається поетапно, через досвід входження в неї, як і всі попередні діяльності (ігрова, маніпуляційна, предметна). Ця діяльність спрямована на самого учня. Молодший школяр вчиться отримувати не тільки знання, а й те, як здійснювати засвоєння цих знань. Навчальна діяльність, як і будь-яка друга, має свій предмет – людину. У нашому випадку – молодшого школяра. Навчаючись способам рахунку, письма і читання «дитина змінює себе» – він опановує способи розумових і службових дій, необхідних для нього самого. Рефлектуючи, він здійснює оцінку себе нинішнього і себе колишнього. Специфіка навчальної діяльності неминує веде учнів до формування довільності, як характеристики всіх її психічних процесів. Довільність у дитини формується в результаті того, чого саме вимагає його позиція учня: слухання пояснення нового правила, рішення рівнянь, задач і т.п. Поступово він навчається робити те, що потрібно, а не те, що він хоче. Навчальна діяльність не може існувати без довірливої уваги, тому з перших же днів навчальної діяльності вчитель повинен планомірно формувати довірливу увагу у дітей, починаючи з молодших класів. Засобами розвитку уваги школярів у навчальній діяльності, на думку М.Н. Шардакова є:

- перші хвилини уроку;
- взаємозв'язок нового матеріалу з уже засвоєним;
- різноманітність вправ на закріплення вивченого матеріалу;
- зацікавленість всіх учнів в діяльності.

На думку М.М. Безруких і С.П. Єфимовой, розвиток довірливої уваги молодшого школяра, також безпосередньо впливає і на працездатність дитини. Чим вище рівень розвитку уваги, тим вище працездатність на уроці. У свою чергу працездатність прямо впливає на продуктивність уроку.

Від чого залежить успішність школяра?

Повертаючись до конкретики, розгляньмо, від чого ж залежить успішність школяра, щоб виробити конкретні прийоми боротьби з поганими оцінками.

Нерозуміння матеріалу. Напевно, кожен із нас хоча б раз чув, що хороший учитель в наші дні на вагу золота. Саме від учителя і його методу подачі матеріалу багато чого залежить, в якому обсязі засвоюється інформація в свідомості дітей. Тому якщо Ваша дитина намагається, багато займається, але предмет «не дається» – подумайте про те, щоб скористатися послугами репетитора, який підбере потрібний шлях для передачі інформації і її подальшого засвоєння.

Фактори-подразники. Найпоширеніша недуга нинішньої молоді – невміння довго концентрувати свою увагу на одному предметі. Це найчастіше призводить до того, що діти постійно на що-небудь відволікаються або просто перестають займатися. Для того, щоб уникнути подібних ситуацій, потрібно створити дитині комфортну атмосферу для роботи над уроками (провітрити кімнату, поставити хороше освітлення, зручний стілець), мінімізувати фактори, що відволікають (вимкнути комп'ютер, музику, перевести телефон у режим без звуку). Крім комфортної атмосфери, допоможе грамотна батьківська порада. Проаналізуйте разом із дитиною, чому їй не вдається взятися за уроки, що їй допоможе вирішити цю проблему, чим той чи інший урок буде для неї корисний.

Система моральних орієнтирів. Якщо дитина не хоче вчитися, тому що це «непопулярне» або «тупо», то треба задуматися, чи не потрапила вона в пастку з помилково нав'язаних ідеалів. Дитина могла потрапити в погану компанію, в якій шкала моральних цінностей не збігається із загальноприйнятою, і школа ставиться у ній на останні місця. У цій ситуації слід звернутися до шкільного психолога або завуча, розібратися в ситуації і приступати до активних дій з порятунку дитини з боргової ями.

На сучасному етапі реформування освіти одне з головних завдань – створення необхідних умов для повноцінного розвитку і самореалізації кожного громадянина України. Це можливо здійснити, розробивши нові педагогічні технології, які б передбачали особливості психічного розвитку підростаючої особистості з урахуванням її індивідуальних відмінностей. Відтак, запорукою ефективності навчальної діяльності й процесу учіння молодших школярів є результативність пізнавальної діяльності, від якої залежить цілеспрямованість розумової активності, розвиток інтелектуальної рефлексії та природжених задатків учнів тощо.

Список використаних джерел:

1. Дубровіна І.В. та ін. Психологія: Підручник для студ. середовищ. пед. навч. закладів / І.В. Дубровіна, Е.Е. Данилова, А.М. Прихожан; Під ред. І.В. Дубровіної. – 2-е вид., Стереотип. – Москва: Видавничий центр «Академія», 2003. – С. 153–155.
2. Булигіна О.М. Особливості уваги дітей молодшого шкільного віку. URL: <http://nsportal.ru/nachalnaya-shkola>.
3. Лошкарева Н.О. Особливості розвитку уваги молодшого школяра і його корекція. URL: <http://festival.1september.ru/articles/533153>.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Макарова М.Б.

*вчитель образотворчого мистецтва та креслення,
Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 68»
Дніпровської міської ради*

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Високі технології швидкими темпами, опановують усіма сторонами нашого життя, вимагають, щоб сьогоdnішній випускник школи був не тільки озброєний основами фундаментальних знань у найважливіших галузях людської діяльності, але і зміг самостійно здобувати знання і адекватно оцінювати результати своєї діяльності. Замість простої передачі знань, умінь, навичок від вчителя до учня пріоритетною метою шкільної освіти стає розвиток особистості учня, його здатності самостійно ставити учбові цілі, проєктувати шляхи їх реалізації, контролювати і оцінювати свої досягнення [2, с. 87], інакше кажучи – формувати вміння вчитися. Учень сам повинен стати «архітектором і будівельником» освітнього процесу, вміти аналізувати інформацію, співпрацювати та висловлювати свої ідеї, користуючись набором технологій. Новітній школі потрібні такі методи навчання, які:

- формують активну, самостійну й ініціативну позицію учнів у навчанні;
- розвивають в першу чергу загальнонавчальні уміння і навички: рефлексивні, дослідницькі, самооцінювальні;
- формують не просто вміння, а компетенції, тобто вміння застосовувати знання в практичній діяльності;
- реалізують принципи зв'язку навчання з життям;
- націлені на розвиток творчих здібностей, пізнавального інтересу учнів.

Інноваційний пошук нових засобів призводить до розуміння того, що необхідні діяльнісні, ігрові, групові, рольові, практико-орієнтовані,

проблемні, рефлексивні та інші форми і методи навчання [2, с. 123]. Провідне місце серед таких методів – належить методу проєктів.

Технології індивідуалізації процесу навчання – організація навчально-виховного процесу, при якій вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Його основне призначення полягає в тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу всіх учнів в існуючій системі організації навчання [1, с. 26].

Проєкт – це особлива частина шкільного виховного середовища, яка дає школярам можливість застосувати свої знання на ділі, допомагає зорієнтуватися у світі професій, формує технологічну культуру і творче ставлення до праці, почуття гордості за свої вмлі руки і творчо мислячу голову [1, с. 52]. В процесі виконання проєкту учні не тільки виготовляють різні вироби, але і проводять своєрідні дослідження. Цей пошуково-дослідницький початок безпосередньо пов'язаний з впровадженням в технологічну підготовку школярів методу проєктів. У дітей з'являється бажання і можливість розробити, проаналізувати, перевірити і втілити свої ідеї в матеріалі.

Етапи роботи над проєктом.

Проєктне навчання – це «шлях задуму» [3, с. 78].

У своїй роботі над проєктом виділяю наступні етапи проєктної діяльності:

– постановка мети (опитувальники – тестові завдання, кросворд), виявлення проблеми, обговорення можливих варіантів дослідження, вибір способів, самоосвіта за допомогою вчителя, продумування ходу діяльності, розподіл обов'язків, дослідження: вирішення окремих завдань, компонування, узагальнення результатів, висновки, аналіз успіхів і помилок, корекція, презентація учня.

Безумовно, дуже важлива роль вчителя на першому і останньому етапі. Наскільки дитина зануриться в проєкт, залежить доля проєкту в цілому.

В результаті використання методу проєктів на уроках образотворчого мистецтва я переконалася, що проєктна діяльність вимагає від вчителя не тільки пояснення матеріалу. Вчитель організовує пізнавальну, дослідницьку діяльність своїх учнів, створює умови для розширення пізнавальних інтересів дітей, надає консультативну допомогу, допомагає учням у пошуку потрібних джерел, заохочує учнів, підтримує безперервний зворотній зв'язок для успішної роботи учнів над проєктом.

Метод проєктів можна використовувати на різних етапах уроку, все залежить від типу уроку, виду проєкту, тривалості його за часом.

Однак при використанні проєктного методу навчання необхідно враховувати наступне:

- метод проєктів неможливо застосувати до всіх тем предмету образотворче мистецтво;
- слід чітко формулювати завдання уроків;
- вчитель повинен володіти дослідницькими методами навчання;
- слід чітко структурувати проєкт, виконувати всі етапи роботи;
- проєкт може починатися на уроці і продовжуватися в позаурочний час до тих пір, поки не будуть необхідні результати;
- корисно систематизувати всі цікаві знахідки для організації виставок дитячих робіт.

Переваги проєктного методу як педагогічної технології. Проєктний метод має ряд переваг. Він сприяє виникненню такої взаємодії і відносин школярів між собою, з дорослими, при яких для досягнення мети реалізуються творчі зусилля особистості. Досягається запланований результат, відбувається розвиток внутрішнього світу людини, що росте, розвиваються творчі здібності, формується почуття відповідальності, створюються умови для співпраці між учителем, учнем, батьками.

Які вміння і навички формуються в проєктній діяльності? В ході застосування проєктної діяльності в учнів формуються універсальні навчальні дії: особистісні, регулятивні, пізнавальні, комунікативні.

Результати роботи це розвиток ключових компетенцій, відпрацювання їх на практиці, розширення кругозору учнів, виявлення лідерських, організаційних здібностей, розкриття ініціативності, творчого потенціалу. Показник роботи – щорічне збільшення кількості учасників та переможців міського та обласного конкурсів.

Впроваджені проєкти допомогли мені побачити, як можна розвивати творчі здібності учнів, їх самостійність. Спостерігаючи за дітьми, я переконалася, що за цей рік вони навчилися міркувати, робити обґрунтовані висновки, приймати рішення, працювати в команді. Проєктний метод ефективний не тільки при використанні його на уроках образотворчого мистецтва та у позаурочній діяльності.

Протягом одного навчального року можна розробити і здійснити кілька різних проєктів, з різними класами.

Проектна діяльність розвиває творче мислення, фантазію та уяву, допитливість, здатність імпровізувати в процесі та при захисті проекту. В єдності сприйняття творів мистецтва і власної творчої практичної роботи відбувається формування образного художнього мислення дітей. Вона також дозволяє розвивати абстрактно-логічне мислення, пам'ять, здатність до аналізу і синтезу. Виявляється в проектній діяльності здатність до правильного вибору способів і матеріалів, математичний розрахунок витрат призводять і до вибору співвіднесення розмірів, форми, простору, дизайну. При захисті проектів виробляються навички публічної промови. Парні, групові та колективні проекти розвивають терпимість і повагу до думки партнерів, вміння відстоювати свою точку зору, що в цілому позитивно впливає на згуртування колективу класу.

Висновки: цілі і завдання проектної технології не тільки передати учням суму знань, а ще й навчити здобувати ці знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань. Сприяти формуванню в учнів комунікативних навичок. Прищепити учням вміння користуватися дослідницькими прийомами – збирання інформації, аналізу з різних точок зору, висування гіпотез, вміння робити висновки.

Список використаних джерел:

1. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О.І. Вишневський. – Видання третє, доопрацьоване: доповнене. – Київ: «Знання». – 2008. – 568 с.
2. Вітенко І.С., Борисюк А.С., Вітенко Т.І. Основи психології. Основи педагогіки: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 200 с.
3. Лазарчук Л.Ю. Основи педагогіки: Матеріали для лекційного курсу та семінарських занять / Л.Ю. Лазарчук, І.З. Майданюк. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 550 с.

Стрельбіцька О.О.

*кандидат філологічних наук, викладач,
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»*

СПЕЦИФІКА ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Одним із перспективних напрямків удосконалення змісту сучасної освіти є інтегроване вивчення предметів за галузями знань. Інтегрована компетентність школярів як можливість і здатність застосовувати свої знання, вміння та навички для вирішення найширшого кола проблем з різних галузей залишається чи не найважливішою в умовах нинішніх освітніх реформ [8].

У сучасній педагогічній науці інтегроване навчання трактують як комплексний підхід до освітнього процесу і безпосередньо до уроку чи його частини без поділу на окремі дисципліни. Інтеграція передбачає системний виклад знань у нових органічних взаємозв'язках, ліквідує незнання тих прогалин, які мали місце при диференційованих знаннях з різних дисциплін у початковій школі, орієнтує на формування в учнів якісно нових уявлень з окремих предметів, викликає зацікавленість, сприяє розвитку творчих здібностей, удосконаленню їхньої мовленевої культури, формуванню цілісного наукового знання про людину і світ.

Запровадження інтегрованого курсу, як підкреслюють М. Вашуленко, Н. Бібік та Л. Кочина, створюватиме об'єктивні передумови для того, щоб запобігти перевантаженню учнів, скоротити кількість навчальних годин протягом тижня, вивільнити їх для предметів розвивального спрямування [2, с. 24]. Окрім того, це дає можливість подолати протиріччя між безмежністю сучасного інформаційного простору та обмеженістю людських можливостей щодо сприйняття, засвоєння та застосування отриманої інформації [5, с. 5].

Вдале застосування інтегрованого підходу в початковій освіті дозволяє об'єднувати матеріал як у межах однієї навчальної дисципліни, так із різних дисциплін, наприклад теми з мовно-літературної галузі можна поєднувати з темами математики й інформатики, «Я досліджую світ», «Я у світі», образотворчого та музичного мистецтва.

Використовуючи інтегрований підхід на уроках української мови слід дотримуватись певних дидактичних принципів, основними з яких, на думку М. Вашуленка, є:

- зв'язок та об'єднання теоретичних відомостей (знань) з їх застосуванням;
- мовні знання в системі опанування мови – не самоціль, а важливий засіб формування, вираження й удосконалення думки;
- опанування мови має стати активним процесом, який забезпечить органічне поєднання всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання й письма;
- мовні знання, мовленнєві уміння й навички, в тому числі й читання та переказ прочитаного, необхідно розглядати як умову й компонент розвивального навчання [3, с. 15].

Інтеграція української мови в початкових класах можлива майже з усіма навчальними предметами. Розглянемо стисло усі оптимальні варіанти, залежно від рівня вивчення мовних тем, тобто за класами. До прикладу, у *1 класі* розглядається розрізнення назв предметів за питаннями «Хто це?», «Що це?», активно практикується робота над скоромовками, різними загадками, віршами, а також діти вчать зображення ліній і фігур, штрихування і розфарбовування; зображення ліній, схожих на елементи букв. Також відбувається робота над мовними і немовними звуками; співвідношення зображень об'єктів навколишнього світу із звуками/буквами, що є в їхніх назвах; співвідношення зображень об'єктів навколишнього світу зі словами, що їх називають; читання речень, коротких текстів із вивченими буквами. Найлегше на цьому рівні інтегрувати українську мову з курсом «Я досліджую світ», де можна поєднати роботу над текстами природознавчого змісту; слухання-розуміння текстів; побудова запитань і відповідей за прослуханням чи прочитаним текстом. Активно практикується на інтегрованих уроках розігрування діалогів за заданою темою; побудова зв'язного висловлювання за поданим початком і малюнком; усвідомлене читання доступних текстів; робота з дитячою книжкою; добір і записування назв зображень об'єктів навколишнього світу тощо [1].

Інтеграція української мови з іншими дисциплінами у *2 класі* прослідковується з програмовим матеріалом за мовленнєвою змістовою лінією. Це може бути поєднання із такими предметами, як математика, «Я досліджую світ», читання, малювання, трудове навчання, музичне та образотворче мистецтво. На таких уроках найчастіше використовують

тексти художнього, розмовного або науково-художнього стилів. При інтеграції з образотворчим мистецтвом використовується складання розповіді на основі спостереження, власного досвіду, за малюнком, серією малюнків, поданим початком і кінцівкою; усвідомлення елементів фактичного змісту, запам'ятовування послідовності подій; побудова запитань і відповідей за прослуханим чи прочитаним текстом; відтворення та розігрування діалогів із прослуханих, прочитаних казок, розповідей; складання і записування речень, що передають зміст малюнка, вид із вікна; складання 2–3 речень на задану тему, пов'язування їх між собою.

Навчальні матеріали 3 класу продовжуватимуть глибоко вивчатись, тому в процесі інтеграції з іншими дисциплінами застосовуватимуться такі вправи та прийоми, як читання віршів та прози; творчі завдання та складання діалогу на основі малюнків; переказування тексту за планом, опорними словами; висловлення своєї думки про явища і події; повторення зразка зв'язного висловлювання з доповненням, змінами; складання усних зв'язних висловлювань (розповідь, опис, міркування); складання і записування запитань на задану тему та відповідей на запитання; робота з деформованим текстом; написання переказів (розповідний текст); висловлення власної думки в письмовій формі; знаходження у тексті опису природи тощо; формулювання запитання і відповіді за змістом прочитаного; визначення настрою, загальної тональності твору; висловлювання про враження від прочитаного; пізнавальна наукова інформація; порівняння художнього і науково-художнього твору; сенсорно-естетичне сприймання художніх творів через аналіз зображення словом кольорів, форм, звуків природи; інсценування прочитаного [1].

У 4 класі інтегрований підхід до вивчення української мови з іншими предметами можна сміливо використовувати при вивченні будь-яких тем навчального матеріалу. Найефективнішими умовами для інтеграції залишаються уроки розвитку зв'язного мовлення. Серед різних форм проведення інтегрованих уроків найбільш зручною є бесіда. Вона може відбуватися між учителем та учнями, які розглядають певну проблему чи явище, поступово з'ясовують його суть і закономірності. Учні мимоволі стають учасниками бесіди: наводять нові факти з життя, запитують про незрозуміле, допомагають у розв'язанні проблеми. У вигляді діалогу розглядається значна кількість прикладів. Учитель розкриває певну частину теми. Розпочинається дискусія, в ході якої знаходять істину.

Зауважимо, що попри чималу успішність та ефективність інтегровані уроки не повинні переважувати дітей враженнями, вони не повинні бути множиною окремих картин, а створюватись для однієї мети.

Впроваджувати інтегрований підхід до навчання в освітніх реформах НУШ допомагають так звані «тематичні дні», які й призначені для поєднання різних навчальних предметів у межах одного дня. В цей день усі уроки за розкладом спрямовують на реалізацію єдиної виховної мети, що знаходить логічне продовження у виховному заході [4].

Отже, інтегрований підхід на уроках української мови сприяє підвищенню мотивації навчання, розвитку мови й мовлення учнів; дозволяє урізноманітнити форми й методи роботи, позбавлені шаблонів; створює умови для виховання творчих здібностей школярів; розширює функції вчителя, зокрема дає змогу врахувати специфіку певного матеріалу та індивідуальні особливості кожної дитини.

Список використаних джерел:

1. Большакова І., Пристінська М. Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підходи. URL: https://novoshkola.com.ua/uk/21st_century_skills.
2. Вашуленко М. Програма інтегрованого курсу (навчання грамоти, математика, навколишній світ). *Початкова школа*. 2001. № 8. С. 24–30.
3. Вашуленко М. Інтегрування завдань з рідної мови й читання. *Початкова школа*. 1994. № 6. С. 13–16.
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
5. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови початкової школі (методика і технологія навчання). Тернопіль : Астон, 2005. 352 с.
6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
7. Пінчук Г.Г. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів. URL: <http://osvita.ua/school/lessons>.
8. Проект Нового Державного стандарту початкової загальної освіти. Всеукраїнська серпнева конференція 2017 р. URL: http://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_18-08-2017.pdf.

Тарчинська А.О.

студентка;

Цуруль О.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ 9-Х КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Сьогодні ми спостерігаємо тенденцію постійних змін у всіх сферах нашого життя, і освіта не є виключенням. Наразі всі добре усвідомлюють, що сучасна освіта не є відокремленою та самостійною, а нерозривно пов'язана з економічним, науково-технічним, соціальним та культурним розвитком держави. А кожна держава хоче мати якомога більше висококваліфікованих та всебічно розвинених громадян, здатних аналізувати велику кількість інформації, самостійно мислити, приймати складні рішення, вести діалог та вміти піддавати критиці різноманітні факти для знаходження виключно істинних. Саме всі ці вміння окреслюють таке поняття, як «критичне мислення», розвиток якого стало однією з провідних цілей освіти. Окрім того, дослідження розвитку критичного мислення набирає актуальності у зв'язку з особливостями сучасного освітнього процесу – упровадженням технологій дистанційного навчання.

Мета: дослідити ефективні методи та методичні прийоми розвитку критичного мислення в учнів 9-х класів у процесі вивчення біології.

Завдання:

- 1) здійснити аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури та шкільної практики з проблеми розвитку критичного мислення в учнів основної школи у процесі вивчення біології;
- 2) схарактеризувати провідні методи та методичні прийоми розвитку критичного мислення у процесі навчання;
- 3) розробити та апробувати інструктивно-методичні матеріали щодо розвитку критичного мислення в освітньому процесі з біології-9.

Ідея розвитку критичного мислення з'явилася на теренах України не так давно. Обґрунтування методики розвитку критичного мислення здійснено у дослідженнях Ю. Бабанського, Л. Виготського, В. Давидова,

Дж. Дьюї, Л. Занкова, І. Лернера, Р. Пауля, С. Рубінштейна, М. Скаткіна, О. Тихомирова, Е. Фромма, М. Хайдеггера, К. Ясперса та ін. Багато українських вчених також зацікавилися даним питанням і активно його вивчали. Серед них важливими є дослідження І. Бондарчука, О. Пометун, С. Терно, Л. Терлецької та ін. Аналіз даних робіт дає підстави зробити наступне узагальнення: здатність до критичного мислення – ознака сучасної людини.

Визначень поняття «критичне мислення» на сьогодні існує досить багато, проте, на нашу думку, якнайповніше його розкриває О.І. Пометун: «...окреми́й тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти...» [3, с. 94].

Аналіз інформаційних джерел та шкільної практики свідчить, що організація занять, спрямованих на розвиток критичного мислення, має свої особливості. Насамперед видозмінюється структура уроку, яка відрізняється від традиційної наявністю таких основних етапів, як розминка, актуалізація, усвідомлення змісту та рефлексія. По-друге, у пріоритеті під час таких уроків є самостійність учнів, активність їх мислення, спрямованість на розв'язання життєвих або навчальних проблем та формулювання висновків. До того ж вчитель при цьому виконує дуже важливу роль – він повинен спрямовувати учнів до розв'язання проблеми; давати змогу висловити різні думки, навіть хибні; і, звичайно ж, уважно стежити за освітнім процесом та керувати діяльністю учнів. Окрім цього, на таких уроках систематично застосовуються: проблемні та частково-пошукові методи навчання, які ставлять школяра ситуації інтелектуального утруднення; рефлексивні методи (аналіз, оцінка, розв'язання задач, розбір ситуацій тощо); методи діалогу (аргументація, дискусія, критичні запитання, виявлення позитивних та негативних сторін та ін.) [1, с. 24].

У ході виконання завдань дослідження ми розробили та апробували інструктивно-методичні матеріали, спрямовані на розвиток критичного мислення в учнів. Їх мета – навчити учнів критично думати та активно працювати під час уроків біології. Зокрема, нами були застосовані такі методи та прийоми навчання: «М-таблиця», «Павутиння слів»,

«Складання сенканів», «Складання тестів – виконання тестів», «Підписуємо малюнок – пояснюємо», «Складання тексту на основі запропонованих слів» та ін.

Під час дослідження було проведено:

а) діагностичний зріз № 1 (ДЗ 1), що передував проведенню уроків із застосуванням методів та методичних прийомів, спрямованих на розвиток критичного мислення, проводився напередодні на завершальному етапі стандартного, традиційного уроку «Органічні сполуки. Вуглеводи. Ліпіди»;

б) діагностичний зріз № 2 (ДЗ 2), що проводився на завершальному етапі циклу уроків теми «Хімічний склад клітини», основу яких складали авторські інструктивно-методичні матеріали.

Анкетуванням було охоплено учнів 9 класу однієї із київських шкіл (табл. 1). Анкети містили рефлексивні запитання, які є загальновідомим інструментарієм реалізації зворотного зв'язку щодо якості ходу і результатів навчального процесу [4].

Таблиця 1

Результати анкетування

№ з/п	Запитання	Варіанти відповідей	Кількість учнів			
			ДЗ 1		ДЗ 2	
			Абс. (max = 15)	Відн. (%)	Абс. (max = 16)	Відн. (%)
1	2	3	4	5	6	7
1	Мій настрій на початку уроку	Добрий	11	73,3	12	75,0
		Поганий	4	26,7	4	25,0
2	Матеріал уроку для мене був	Зрозумілим	13	86,7	15	93,8
		Незрозумілим	2	13,3	1	6,2
3	Матеріал уроку для мене був	Корисним	13	86,7	15	93,8
		Некорисним	2	13,3	1	6,2
4	Урок мені здався	Цікавим	14	93,3	15	93,8
		Нудним	1	6,7	1	6,2
5	Урок мені здався	Короткотривалим	7	46,7	13	81,3
		Довготривалим	8	53,3	3	18,7
6	За урок я	Не втомився/лась	12	80,0	11	73,3
		Втомився/лась	3	20,0	5	26,7

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
7	Свою роботу на уроці я	Задоволений/на	12	80,0	14	87,5
		Незадоволений/на	3	20,0	2	12,5
8	На уроці я був/була	Активним/ною	6	40,0	10	62,5
		Пасивним/ною	9	60,0	6	37,5
9	Мій настрій наприкінці уроку	Поліпшився	13	86,7	15	93,8
		Погіршився	2	13,3	1	6,2
10	Домашнє завдання мені здалося	Легким	13	86,7	12	75
		Важким	2	13,3	4	25
11	Домашнє завдання мені здалося	Цікавим	12	80,0	13	81,3
		Нецікавим	3	20,0	3	18,7

Джерело: розроблено авторами

Порівняння результатів діагностичних зрізів та їх аналіз дають підстави для висновків про позитивну динаміку за більшістю показників, а отже і позитивний вплив на учнів 9-х класів розроблених інструктивно-методичних матеріалів. Негативна динаміка значень окремих показників (№ 6, 10) пов'язана, на нашу думку, із зростанням рівня активності та ступеня залучення до пізнавальної взаємодії (як результат – відчуття втоми у пасивних учнів), а також зростанням ступеня складності пізнавальних завдань. 93,8% учнів сподобалося виконувати розроблені нами завдання, орієнтовані на розвиток критичного мислення, а 87,5% опитаних виявили бажання і надалі працювати із такими завданнями.

Одержані результати корелюють із результатами дослідницько-експериментальної роботи щодо розвитку критичного мислення в учнів учнів 8-х класів [2], що доводить ефективність авторської методики підготовки майбутніх учителів біології до реалізації технології розвитку критичного мислення [5]. Перспективними вважаємо подальші дослідження проблеми у контексті інформатизації освітнього процесу з біології.

Список використаних джерел:

1. Арбузова Е.Н. Развитие критического мышления и рефлексии при обучении биологии / Е.Н. Арбузова // Биология в школе.– 2017. – № 3. – С. 23–35.
2. Богинська В.В. Реалізація технології розвитку критичного мислення в освітньому процесі з біології основної школи / В.В. Богинська, О.А. Цуруль // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. [«Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук в контексті вимог Нової української школи»], (м. Тернопіль, 14 травня 2020 р.). – С. 174–176.
3. Пометун О.І. Критичне мислення як педагогічний феномен / О.І. Пометун // Український педагогічний журнал. – 2018. – № 2. – С. 89–98.
4. Ткачук О. Розвиток рефлексивних умінь учнів / О. Ткачук // Педагогічна тека. – 2013. – № 254. – С. 33–35.
5. Цуруль О.А. Технологія розвитку критичного мислення у змісті методичної підготовки сучасного вчителя біології / О.А. Цуруль // Імплементція сучасних технологій навчання у навчальний процес: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 17–18 березня 2015 р.). – Київ: Вид-во НУХТ, 2015. – С. 272–276.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Бойчук Ю.Д.

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, ректор;*

Казачінер О.С.

*доктор педагогічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

ДІАГНОСТИКА МЕТОДОМ КАЗКОТЕРАПІЇ

Казка супроводжує людину впродовж усього життя, допомагає її успішній соціалізації й ефективному засвоєнню життєвих уроків. Казка для дитини – це не просто вигадка, фантазія, це особлива реальність світу почуттів. Казка розсуває рамки звичайного життя; тільки в казковій формі діти стикаються з такими складними явищами і почуттями, як життя і смерть, любов і ненависть, гнів і співчуття, зрада і підступність. Казка – це стародавній спосіб підтримати людину за допомогою слова.

Казкотерапія – це один із ефективних методів роботи з учнями початкових класів, які зазнають тих чи інших емоційних та поведінкових труднощів. Суть цього методу у створенні особливої казкової атмосфери, яка робить мрії дитини дійсністю, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами.

Казкотерапія добре долає у дітей високий рівень тривожності, різноманітні страхи, агресивність, адаптує до різних дитячих колективів. Казкотерапію можна використовувати у роботі з агресивними дітьми, невпевненими, сором'язливими, брехливими, а також у випадках різного роду психосоматичних захворювань. Процес казкотерапії дозволяє дитині усвідомити та проаналізувати свої проблеми, побачити шляхи їх вирішення.

Суть методу казкотерапії полягає в тому, що казка доступно пояснює, що добре, а що погано. На прикладі позитивних персонажів дитина вчиться бути хорошою, а негативні герої казок викликають у неї лише

негативну реакцію. Негативний герой завжди залишається покараним, а доброму дістається красуня-принцеса й півцарства на додаток.

Терапевтична казка відрізняється від звичайної тим, що її вигадують спеціально з урахуванням особливостей дитини. Тобто її головний герой схожий на дитину, він переживає ті ж проблеми й емоції. Він бореться, наприклад, із темрявою, й за його вчинками дитина може бачити, що це насправді не так уже й страшно. Або, навпаки, героя казки доля карає за те, що він не мие руки або не слухається батьків [4].

Проблеми використання казок у психотерапевтичній практиці представлено в роботах дослідників Б. Беттельгайма, І. Вачкова [1], А. Гнездилова, Х. Дікмана [2], П. Естеса, Т. Зінкевич-Євстігнеєвої [3], П. Жебелева, С. Карпмана, Б. Кокса, М. Панфілова, О. Петрова, Н. Радіної [6], Д. Соколової, Р. Ткача, К. Юнга та ін. У працях цих науковців виокремлено види казок та їх терапевтичні функції, розкрито методи й прийоми роботи з казкою, наведено окремі технології терапії казкою. Проте надзвичайно важливим питанням залишається реалізація діагностичного підходу, тобто встановлення проблеми та причин її виникнення засобами казкотерапії [5, с. 209–210].

Мета тез полягає у визначенні форм, методів та прийомів здійснення діагностики методом казкотерапії.

Ґрунтуючись на основних положеннях щодо роботи над казкою [4], ми можемо виокремити такі форми, методи та прийоми здійснення діагностики методом казкотерапії:

– **Аналіз казок.** Мета – усвідомлення, інтерпретація того, що стоїть за казковою ситуацією, конструкцією сюжету, поведінкою героїв. Наприклад, для аналізу обирається відома казка або казка, створена психологом чи вчителем для індивідуальної роботи з учнями. При цьому дитині пропонується відповісти на ряд запитань: «Як ви думаєте, про що ця казка?», «Хто з героїв найбільше сподобався і чому?», «Чому герой учинив саме так?», «Як герой знайшов вихід зі складної ситуації?» тощо.

– **Розповідання казок.** Дитині або групі дітей пропонується розповісти казку від першої або третьої особи, а також від імені інших казкових героїв. Наприклад, дітям можна запропонувати розповісти казку про згаяний час від імені одного з чарівників, мами Петрика Зубова або інших героїв цієї казки.

– **Переписування казок.** Переписування і дописування авторських і народних казок має сенс тоді, коли дитині не подобається щось у сюжеті казки, поворот подій, певні ситуації, в які потрапляють герої, кінець

казки тощо. Це – важливий діагностичний матеріал. Переписуючи казку, дописуючи свій кінець або вставляючи інших персонажів у казку, дитина сама обирає найбільш відповідний їй внутрішньому стану сюжет і знаходить той варіант руйнування ситуацій, який дозволяє звільнитися їй від внутрішньої напруги.

– **Постановка казок із допомогою ляльок.** Працюючи з лялькою, дитина бачить, що кожна її дія негайно позначається на поведінці ляльки. Це допомагає їй самостійно коригувати свої рухи і робити поведінку ляльки максимально виразною. Робота з ляльками дозволяє удосконалювати і проявляти через ляльку ті емоції, яких звичай дитина з якихось причин не може собі дозволити проявляти.

– **Малювання за мотивами казки.** Вільні асоціації дитини виявляються в малюнку. Малюнки аналізуються, обговорюється поведінка і мотиви дій персонажа, діти дають їм оцінку: добре – погано.

– **Програвання епізодів казки.** Програвання епізодів казки дає можливість дитині відчуття деякі емоційно значущі ситуації і пережити певні емоції.

– **Складання казок.** З одного боку, цей процес сприяє розвитку уяви, з іншого – дозволяє дитині повідомити оточуючим про свої проблеми. Краще не втручатися в те, про що та як вигадує дитина. Хоча на початковому етапі, щоб показати приклад, можна скласти казку разом з нею. Почута від дитини казка допоможе усвідомити її проблеми і труднощі.

Таким чином, наприкінці тез можна дійти висновку про те, що казкотерапія є безпечним, цікавим та дієвим інструментом діагностики психологічних, емоційних, поведінкових та інших проблем дитини. Її необхідно та важливо здійснювати на початку корекційної роботи, ґрунтуючись на основних положеннях щодо роботи над казкою: аналіз, розповідання, переписування казок, постановка казок із допомогою ляльок, малювання за мотивами казки, програвання її епізодів, а також самостійне складання казки. Діагностика дозволить встановити причину проблеми, джерело виникнення та окреслити шляхи її усунення.

Список використаних джерел:

1. Вачков И.В. Сказкотерапия: развитие самосознания через психологическую сказку. – Москва: Ось-89, 2007. – 144 с.

2. Дикман Х. Юнгианский анализ волшебных сказок. Сказание и иносказание. Приложение: методы аналитической психологии. – СПб: Академический проект, 2000. – 256 с.

3. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Проективная диагностика в сказкотерапии. – СПб: Речь, 2003. – 208 с.

4. Казкотерапія як дієвий засіб розвитку психічних властивостей молодших школярів. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/38675.

5. Мушкевич М. Казкотерапія як метод психологічного супроводу сімей із проблемною дитиною // Психологічні перспективи, 2019. Вип. 33. – С. 205–220.

6. Радина Н.К. Истории и сказки в психологической практике. – СПб: Речь, 2006. – 208 с.

Каменщикова С.В.

вихователь шкільної групи (класу),

Комунальний заклад

«Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр «Довіра»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ ШКІЛЬНИХ ГРУП НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

В умовах модернізації української освіти особливу актуальність набуває проблема створення оптимальних умов для розвитку, виховання і навчання осіб з особливими потребами, що відповідають тенденціям реформування освіти на шляху до її відкритості, демократичності та доступності для всіх категорій населення країни, а також із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій. Слово «інновація» має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації «інновація» означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Інноваційні педагогічні технології як процес – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний

навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів, що особливо важливо для осіб з особливими потребами.

Інновації в освітній діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами – це використання нових знань, прийомів, підходів, технологій для отримання результату у вигляді освітніх послуг, що відрізняються соціальною та ринковою затребуваністю. Освіта для дітей з особливими освітніми потребами є найважливішим засобом розвитку, соціального захисту і реабілітації, реальним шансом їх подальшого самостійного і незалежного від навколишніх людей та обставин життя. Одним із шляхів впровадження роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є інноваційні техніки .

Інновації в педагогіці – це процес створення та впровадження нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язували по іншому; відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності, вихід за межі відомого в науці і масовій практиці; творча реалізація нових теоретичних концепцій, ідей, систем навчання та виховання. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією (лат. *integratio* – відновлення, об'єднання в ціле окремих елементів) знань і форм соціального буття. Інноваційні технології у спеціальній педагогіці мають забезпечити розвиток і саморозвиток особистості учня з огляду на виявлені його індивідуальні особливості як суб'єкта пізнання предметної діяльності і реалізуються у особистісноорієнтованій освіті. Спектр методик і технологій, що складають її зміст значний: вальдорфська педагогіка, методика Марії Монтесорі, колективний спосіб та індивідуалізація процесу навчання, ігрові технології, модульно-розвивального, проблемного, дистанційного навчання, рівневої диференціації, мультимедійні, сугестивні, інтерактивні та інші. Інноваційні педагогічні технології як процес – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів».

Пріоритетними напрямками впровадження інноваційних технологій у навчання дітей з особливими потребами є сприяння соціальному, емоційному та когнітивному розвитку кожної дитини з тим, щоб вона відчувала себе неповторним, повноцінним учасником суспільного життя. Успішність організації навчально-виховного процесу забезпечується за рахунок введення нових технологій, тому педагогічні колективи

цілеспрямовано працюють над модернізацією змісту методичної роботи, переорієнтацією вчителів на нову особистісно орієнтовану філософію, методологію роботи з дітьми з особливими потребами. Серед упродовжуваних навчальних технологій в освіті є: технологія особистісно-орієнтованого навчання, диференційоване викладання, традиційне інтенсивне навчання, проектна діяльність тощо. Зараз існує чимало різноманітних інноваційних методик з навчання та виховання дітей. Ці методики нетрадиційні, цікаві, вони розвивають, збагачують, урізноманітнюють життя учнів. Використання їх у роботі з такими дітьми можливе лише за умови їх творчого опрацювання, адаптації, пристосування.

Для прикладу розглянемо методику навчання грамоти за системою М. Зайцева. В. Андросова зробила певні доповнення до дидактичної наочності М. Зайцева, що відповідають вимогам корекційної роботи з дітьми-логопатами. Це дало можливість повністю використовувати методику навіть на першому етапі корекційної роботи. У результаті поєднались два процеси – корекція і читання. Вони йдуть паралельно, поруч, допомагають один одному. І при цьому зберігається головна авторська ідея – навчання цікаве, розвиваюче, особистісно-орієнтоване. Використання методики М. Зайцева з логодоповненнями в поєднанні з іншими методами та прийомами В. Андросової дають гарні результати на практиці. Передумовою використання кубиків М. Зайцева з логодоповненнями є такі чинники: підготовка артикуляційного апарату; розвиток мовленнєвої моторики; постановка звука. До кубиків О. Зайцева додаються ще кубики-«будиночки», в яких «живуть» звуки: с, з, ц, ш, ж, ч, щ, л, р, дз, дж. А щоб не помилитись, допоможе картинка-підказка на кожній грані кубика: с – насос, з – комарик, ж – жук і т.д. Так вони і називаються: куб насосів, куб комариків, куб синичок, куб гусочок, куб жуків, куб поїздів і т.д. Бажано, щоб ці картинка-підказки були різноманітні. Кожна грань кубика має свій кольоровий фон. Це не тільки естетично виховує дітей, й має певні дидактичні цілі: підвищує інтерес, зацікавленість, сприяє вивченню та закріпленню кольорів, дає можливість урізноманітнити завдання. З цими кубиками можна гратися, виконувати вправи, завдання не тільки за інструкцією педагога, а й самостійно, разом з товаришами. Крім того, можна використовувати кубики з різними малюнками, які мають певний звук, що корегується. Комплектування кубиків малюнками – різноманітне, як для автоматизації одного звука, так і для автоматизації та диференціації

різних звуків. Обов'язково, щоб на цих малюнках були картинки-підказки. Такий зоровий контроль націлює дитину назвати малюнок, прочитати (вимовити) склади, слова правильно, згідно фонетики рідної мови. Саме цим дитина самостійно корегує свою вимову, самотужки вчиться правильно вимовляти дефектні звуки, що прискорює термін корекційної роботи.

Синхронізація роботи з органами артикуляції та дрібною моторикою пальців дозволяє швидко прибрати зорову опору – дзеркало і перейти до виконання вправ за відчуттями. Це особливо важливо, оскільки в реальному житті діти не бачать своєї артикуляції. Велике значення в логопедичній роботі має використання спеціалізованих комп'ютерних технологій, призначених для корекції мовлення. Наприклад: комп'ютерна технологія «Ігри для тигри», призначена для корекції загального недорозвинення мовлення. У межах системного підходу до корекції мовленнєвих порушень ця логопедична програма пропонує понад 50 вправ з різними рівнями складності, об'єднаних в 4 тематичних блоки: «Просодика», «Звуковимова», «Фонетика», «Лексика». Крім того, в практичній роботі можна використовувати ще такі комп'ютерні технології, а саме, розвивальні ігри: серія «Несерйозні уроки», «Вундеркінд з пельшок», «Баба-Яга вчиться читати», «П'ятачок складає іспити з анатомії» тощо. Найпростіша форма, що належить до інтерактивного навчання – це робота в парах, що дозволяє учням набути навичок співробітництва, оволодіти уміннями висловлюватись та активно слухати. Це ефективно можна використати на уроках розвитку мовлення. Під час роботи в парах можна швидко виконувати вправи, які за інших умов потребують великої затрати часу. Серед них можна назвати такі: гра «Знайди пару» – учні до карток з друкованими буквами добирають відповідні рукописні літери. Називають букви, звуки, які вони позначають, складають з ними слова. Гра «Незнайко» – один учень читає, а інший виправляє допущені помилки. Гра «Вовк і заєць» – один учень починає читати текст, другий вступає після нього, як перший дійде до крапки, й намагається його догнати. Інноваційною технікою розвитку слухового сприймання та формування вимови у дітей з особливими освітніми потребами є комплекс «Поліфонатор ВІДЕО+», який забезпечує сучасний підхід до реалізації інтелектуально-полісенсорного принципу формування мовлення у глухих дітей.

Одним з головних аргументів на користь застосування комп'ютерної технології на заняттях є помітне збільшення часу, впродовж якого діти

готові і хочуть зосереджено й самостійно виконувати необхідні для засвоєння вправи. Також застосовується й освітня програма «Живий звук», розроблена на основі педагогічних технологій щодо диференціації фонем за доступністю сприймання, розпізнавання їх зором, слухом і тактильно (тактильно-вібраційні сигнали), послідовності їх формування у глухого дитини, враховуючи близькість (віддаленість) фонем за частотними характеристиками, пріоритетності сенсорних систем у сприйманні та розпізнаванні тих чи інших фонем. Вартий уваги також є і комп'ютерні освітні програми «Видима мова» і «Світ звуків», що допомагають перетворити складну роботу з активізації слухових можливостей нечуючого учня, з формування мовленнєвого дихання, сили та висоти голосу на мимовільну, захопливу гру. Особливу значущість набувають завдання, пов'язані із стимулюванням розвитку пам'яті, різноманітних операцій логічного мислення та мовлення, а також такі, які активізують діяльність учня. Використання власних мультимедійних презентацій, створених в середовищі PowerPoint, ідеально підходять для мультимедійної навчальної підтримки заняття: з барвистою графікою, відео сюжетами, звуковим рядом. Використання презентацій сприяє формуванню, автоматизації, корекції та диференціації звуковимови, вдосконаленню мовленнєвого дихання тощо. Мультимедійна презентація дає змогу подати навчальний матеріал, як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. Це особливо важливо для дітей з порушеннями слуху, для розвитку процесів пов'язаних із запам'ятовуванням та візуалізацією. Використання мультимедійних презентацій сприяє побудові навчально-виховного процесу на основі психологічно коректних режимів функціонування уваги, пам'яті, розумової діяльності, реконструює процес навчання з позицій цілісності. Це викликає живий інтерес в учнів, покращує процес засвоєння матеріалу, унаочнює пізнання, сприяє розвитку творчих здібностей.

Завдяки раціональному використанню комп'ютерних технологій діти з порушенням слуху можуть користуватися інформацією недоступною для них при традиційних формах навчання. Це сприяє компенсації дефекту слухового аналізатора, корекції становлення особистості, її соціальних зв'язків, всіх сторін психіки. Комп'ютеризація забезпечує формування позитивної мотивації до навчання, що позначається на якості навчальної роботи, утвердження школяра, як особистості. Арт-технології передбачають формування інтелекту шляхом застосу-

вання засобів художньої творчості. Використання педагогічних технологій у початковій школі такого виду не передбачає застосування спеціальних освітніх програм. У дітей формуються навички сприйняття всіх жанрів мистецтва: театру, танцю, живопису, музики. Вони не мають при цьому ставати професійними танцюристами, художниками, музикантами.

До результатів навчання суспільство ставить усе більш вимоги – школа має дати учням не тільки міцні знання та навички, а й сприяти вихованню й розвитку учнів відповідно до їхніх навчальних можливостей, потреб, запитів, задатків і здібностей. Важливим є проектування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими потребами, при цьому базовий рівень знань, вмінь, навичок перетворюється з мети навчання в засіб актуалізації пізнавальних, творчих і особистісних можливостей учнів. Освітнє середовище повинно бути спрямовано не тільки на власно освітню мету, а й на знаходження оптимальних способів успішної адаптації в житті кожної дитини з обмеженими можливостями. Отже, інновації в корекційній педагогіці передбачають розробку та впровадження нових форм, методів та засобів підвищення ефективності корекційно-педагогічно-розвивального та реабілітаційного процесів і сприятимуть оптимізації використання особистісно-орієнтованих, нейропсихологічних, арт-терапевтичних, інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Андросова В.М. Використання інноваційних технологій в роботі з дітьми-логопатами старшого дошкільного віку для корекції вад звуковимови / В.М. Андросова // Розкажіть онуку. – 2004. – № 10–11.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – С. 56–72.
3. Ревуцька О.В. Інноваційні технології в навчанні осіб з особливими потребами / О.В. Ревуцька. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/20509/1/164-Revutska-265-267.pdf>.
4. Шило С.І. Удосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості учасників педагогічного процесу [Електронний ресурс] / С.І. Шило, Т.В. Савченко. – Запоріжжя, 2014. – 30 с.

Прокопів Л.Я.

*кандидат психологічних наук,
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Коломийський педагогічний фаховий коледж
Івано-Франківської обласної ради*

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей світу та ґрунтується на тому, що всі діти – цінні й активні члени суспільства. Тому організація освітнього простору повинна будуватися на таких складових інклюзивного навчання, як інклюзивна культура, інклюзивна політика та інклюзивна практика. Впровадження реформи Нової української школи також передбачає пошук ефективних шляхів і форм організації інклюзивної освіти.

Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей. У праці «Індекс інклюзії» автор Тоні Бут доводить, що створюючи спеціальні сервіси для дітей з особливими потребами, ми не зможемо забезпечити сталий розвиток закладу освіти. Потрібне вміння бачити бар'єри, які існують в середовищі і заважають кожному учаснику освітнього процесу брати активну участь у ньому [3, с. 2].

З впровадженням Концепції Нової української школи ми поступово переходимо від медичної моделі розуміння особливостей проблем розвитку дитини до соціальної. Одним з важливих елементів інклюзивного середовища є архітектурна доступність навчальних приміщень. Поняття універсального дизайну є досить новим в нашому розумінні підходів облаштування освітнього середовища, та й взагалі місць загального користування, хоча в розвинених країнах вже останні 30 років такий дизайн є основною вимогою будівельних норм.

В Україні нараховується майже три мільйони осіб з особливими потребами. Нажаль, для більшості із них навколишнє середовище усе життя лишається ворожим і недоступним. Універсальний дизайн важливий не тільки для осіб з інвалідністю, але й для більшості осіб

нашого суспільства. Не варто забувати, що на певних етапах життя кожен з нас може стати причетним до цієї категорії людей [2].

Універсальний дизайн – це дизайн предметів та середовища, який підходить всім незалежно від віку, стану здоров'я та соціального статусу. Він спрямований на усунення бар'єрів, тому дає можливість кожному брати участь у повсякденній діяльності. Лідерство серед найбільш інклюзивних міст Європи належить, зокрема, Лондону, Роттердаму, Берліну [4, с. 106].

Автором концепції універсального дизайну є американський архітектор та дизайнер Роналд Мейс. Він був прикутий до інвалідного візка через пережитий у дитинстві поліомієліт. Після закінчення Школи дизайну Університету Північної Кароліни Роналд Мейс став поборником створення громадських та освітніх просторів, які були б зручними у використанні, незалежно від віку, статі та стану здоров'я людини. Він був причетний до законодавчих змін у США, а у 1989 році створив Центр доступного житла (нині Центр універсального дизайну), у якому і розробив 7 основних принципів універсального дизайну [1]:

1. Рівність та доступність у використанні:

– архітектурно доступне та безпечне освітнє середовище (відсутність сходів до будівлі, вхід з розсувними або широкими дверима в приміщення, поручні різних рівнів);

– інформація в доступних для всіх форматах;

– навчальні матеріали підготовлені таким чином, що можуть бути використані учнями та вихованцями з різними функціональними порушеннями;

– титрування або переклад на жестову мову та ін.

2. Гнучкість у використанні:

– шкільний автобус з підіймачами або висувним пристроєм для заїзду;

– обладнання робочих місць (стілці та шкільні парти, які регулюються за висотою);

– ручки важільного типу на дверях;

– гнучка методика навчання, викладання та подачі матеріалу, доступні навчальні плани й програми та ін.

3. Простота та інтуїтивність у використанні:

– різні види піктограм і схематичних позначень;

- навчальні матеріали прості та чіткі у використанні незалежно від навичок та досвіду учнів, вихованців;

- проста та зрозуміла інструкція щодо користування приладами тощо.

4. Доступно викладена інформація:

- урахування різного впливу шкільного середовища на «сенсорний досвід» дитини;

- використання кольору, світла, звуків, текстури та ін.

5. Терпимість до помилок (дизайн має звести до мінімуму небезпеку для життя, можливість виникнення ризиків та негативних наслідків у разі випадкових або непередбачуваних дій користувачів):

- підсвічування сходів в місцях громадського користування (кінотеатрах);

- тактильні лінії перед небезпечними місцями;

- неслизька підлога, що мінімізує ризик посковзнутися і впасти;

- при видаленні файлу з комп'ютера програма уточнює, чи дійсно користувач хоче це зробити;

- учні, вихованці повинні мати вдосталь часу, щоб надати відповідь на питання;

- використання навчального програмного забезпечення, яке має вказівки/застереження, коли учень робить неправильний вибір.

6. Малі фізичні зусилля:

- двері, що легко відчиняються або їх відсутність;

- вмикач на висоті, зручній для кожного, у тому числі для дитини;

- лавки, дивани чи пуфи в зонах очікування та багато іншого.

7. Наявність необхідного розміру, місця простору:

- широкий ліфт, проїзди та турнікети для людини, яка пересувається в інвалідному візку;

- доступні навчальні місця для учнів, вихованців, у тому числі з прилеглим простором для асистентів вчителів;

- модульні мобільні меблі, фурнітура та обладнання, що підтримують широкий спектр навчання та навчальних методик [1].

Універсальний дизайн в освітньому середовищі – це узагальнений підхід, що забезпечує філософську основу для розробки широкого спектру навчальних продуктів та довкілля з урахуванням потреб усіх учнів та вихованців. Це стосується не тільки аспектів навчання: програми, навчального плану, оцінювання знань, викладання, шкільного

дизайну, бібліотеки, спортивних майданчиків, гуртожитків, веб-сайтів, інструкцій, але й шляхів реформування публічного управління освітою осіб з порушеннями в розвитку [4, с. 108].

Прикладом удосконалення інклюзивного середовища та гармонізації навчання дітей з особливими освітніми потребами є *ресурсна кімната* – спеціально обладнане приміщення, яке містить навчальний, соціально-побутовий, ігровий осередки та центр відпочинку. Меблі в такій кімнаті модульні, що дозволяє по-різному формувати робочі осередки – індивідуальні та групові. У ресурсних кімнатах діти можуть займатися з корекційним педагогом та дефектологом, практичним психологом та іншими фахівцями, працювати за власним адаптаційним графіком. Там діти можуть розвивати життєві навички, вчитися, відпочивати, гратися [2].

Також елементом універсального дизайну в освіті є *медіатека* – це сучасний освітній простір, обладнаний новітніми технологіями, які створюють відповідні умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Візуально кімната поділена на зони: перша зона – з медіатехнічним обладнанням – використовується для розвивальних і корекційних занять, друга – для інтерактивних ігор та творчої проектної діяльності. Є і третя зона – для релаксації, де можна провести психоемоційне розвантаження для учнів, які швидко втомлюються і яким потрібна часта зміна діяльності. У зоні релаксації проводиться пальчикова гімнастика, дихальні вправи в супроводі асистента вчителя, практичного психолога, вчителя-дефектолога. Зручні яскраві дивани, крісла, килим, проектор, фліп-чарти (спеціальні дошки для маркерів, крейди, магнітів), багато полицок з книгами – все для того, аби дитина відпочила, розслабилася. Це так званий вільний освітній простір для розвитку кожного [4, с. 109].

Забезпечуючи дотримання принципів універсального дизайну в освітній галузі ми демонструємо розуміння того, що кожна людина навчається «по-своєму» і цінність дитини не залежить від її здібностей і досягнень. Такий підхід сприяє розвитку сильних сторін і талантів дитини, усуває бар'єри у системі освіти та системі підтримки. Цінуючи різноманіття, ми вчимося розуміти, що людські відмінності та цінності збагачують суспільство і таким чином готуємо всіх дітей до життя в інклюзивному суспільстві, якому властива толерантність.

Універсальний дизайн повинен стати невід'ємною частиною інклюзивного освітнього простору в Новій українській школі та

забезпечити основу для розробки широкого спектру навчальних продуктів та доквілля з урахуванням потреб усіх учнів.

Україна робить тільки перші кроки на шляху впровадження універсального дизайну, в тому числі і в освіті. Тільки в 2018 році в Києві була заснована перша Школа універсального дизайну, а 7 лютого 2019 року відбувся Саміт з універсального дизайну. Очевидно, щоб реалізувати засади філософії універсального дизайну в освітній галузі необхідно спрямувати зусилля влади для втілення принципів цього дизайну на всіх рівнях.

На нашу думку, реалізація на практиці принципів універсального дизайну лише покращить впровадження демократичних процесів в освіті, оскільки в основі цього дизайну повага до прав кожної людини.

Список використаних джерел:

1. Азін В.О. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник / Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В. – Київ, 2013. – 128 с.

2. Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В.; колек. авторів: Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В. – Київ: 2012. – 88 с.

3. Индекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. – Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 190 с.

4. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М.А. Порошенко. – Київ: ТОВ «Агентво «Україна», – 2019. – 300 с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Зелінський А.В.

викладач,

*ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія
імені Андрея Крупинського»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛІКУВАЛЬНОГО МАСАЖУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ ЗОРУ

Сучасний етап розвитку суспільства і системи освіти України передбачає визначення нових цілей та цінностей вищої освіти, що спрямовані на реалізацію принципів демократії, гуманізму, справедливості, індивідуального підходу до всіх учасників навчально-виховного процесу, особливо до молоді із вадами зору.

Варто розуміти, що сьогодні сприйняття інвалідності як відмінності, яка впливає на діяльність особистості, але не є її дефектом або недоліком, і створення суспільства, в якому відмінність людини поважається і цінується є основою інклюзивного навчання [5].

Розвиток системи вищої освіти України згідно із законом України «Про вищу освіту» (2004 р.), «Стандартними правилами забезпечення рівних можливостей для інвалідів» (1993 р.), Конвенцією ООН «Про права інвалідів» (2006 р.), Наказом Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України № 764 від 17.11.2003 р., № 55 від 17.11.2003 р. «Про затвердження Програми професійної підготовки інвалідів по слуху і зору у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації» передбачає створення нової парадигми вищої освіти, спрямованої на формування освіченої, творчої особистості, забезпечення рівних умов для розкриття здібностей, задоволення освітніх потреб кожного, в т. ч., студентів із вадами зору.

У ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія ім. Андрея Крупинського» з 2007 року відбувається навчання студентів з інвалідністю по зору спеціальності «Сестринська справа» кваліфікації медсестра з масажу. Розробка системи супроводу навчання студентів з вадами зору базувалась на ґрунтовних роботах відомих вчених: офтальмологів,

дефектологів, педагогів [1–7], в яких досліджені особливості психофізичного розвитку, навчання, соціалізації цієї категорії студентів.

Незряча людина зберігає значні можливості повноцінного пізнання. Втрачена функція зорового аналізатора у таких людей компенсується за рахунок активної діяльності збережених аналізаторів – слухового, рухового, тактильного тощо. Успіх компенсаторних процесів залежить також від ставлення оточуючих та залучення незрячих у навчальну та трудову діяльність. Компенсація відбувається внаслідок активізації аналітико-синтетичної функції та формування певної мотивації.

Дотик є необхідним компонентом людської діяльності, а при втраті зору компенсує його пізнавальні і контролюючі функції. Дотик дає незрячому необхідні знання про навколишній світ і досить точно регулює його взаємодію з середовищем, є одним з основних засобів компенсації. У людей із вадами зору різко підвищується активність дистальних частин тіла, особливо тактильна чутливість пальців рук, що використовується у пізнавальній і трудовій діяльності незрячих та сприяє освоєнню навичок, необхідних для здобуття кваліфікації медсестра з масажу.

Рівний доступ до навчання незрячих та слабозорих студентів у ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія ім. Андрея Крупинського» реалізується завдяки адаптивним технологіям, за допомогою яких навчальний матеріал перетворюється у вигляд, адаптований до потреб студентів з вадами зору. Ці технології включають підготовку та тиражування аудіозаписів лекційних матеріалів, виготовлення електронних конспектів лекцій, застосування в навчальному процесі мультимедійних курсів.

До особливостей викладання лікувального масажу для студентів із вадами зору належить специфіка контролю процесу сприйняття навчального матеріалу. Варто враховувати, що студенти з вадами зору виконують завдання значно повільніше за інших, потрібно виділяти додатковий час для роботи з незрячими студентами в аудиторії. Слід постійно перевіряти, чи всі завдання та інструкції були сприйняті правильно.

Форма контролю знань студентів, має бути максимально раціональною та полягати, по можливості, в усних опитуваннях чи співбесідах. В ході заняття слід частіше звертатись до студентів з вадами зору, залучати їх до парної роботи шляхом застосування інтерактивних

методів навчання, допомагати їм підвищити свою активність та комунікабельність.

Також важливо пам'ятати, що зайва поблажливість у вимогах до студента з вадами зору може принизити його гідність.

Список використаних джерел:

1. Вавіна Л.С., Жук Т.В. Навчання та реабілітація дітей та молоді з порушеннями зору // Дефектологія. – 1996. – № 2.
2. Іванова І.Б. Професійна підготовка студентів з особливими потребами в адаптації // Вісник Університету «Україна», 2001. – № 1. – С. 86–90.
3. Максименко А.Ю. Проблеми адаптації незрячої молоді на виробництві // Дефектологія. – 1999. – № 3.
4. Синьова Є.П. Проблеми соціальної реабілітації інвалідів зору // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1. – С. 109–115.
5. «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів» (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №48/96, прийнята на 48 сесії ГА ООН 20 грудня 1993 р. – Київ: ВГСПО «НАІУ», 2003. – 40 с.
6. Шевцов А.Г. Новітні технології навчання в освіті студентів із фізичними вадами // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Збірник наукових праць. – Київ: Університет «Україна», 2002. – № 2. – С. 195–202.
7. Ткачук О.В. Особливості формування ціннісного ставлення до права студентів із особливими потребами. URL: ipv.org.ua/data/06_2014/zbirnik_2012.pdf.

Кулібаба М.А.

студентка,

Донецький національний університет

імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Реформування системи освіти в Україні, зміна її орієнтирів на особистісний розвиток, на формування інтелектуального потенціалу та забезпечення постійного самовдосконалення, потребує змін і в системі підготовки майбутніх вчителів початкової освіти. Вона має бути

зорієнтована на вироблення в майбутніх вчителів готовності вирішувати поставлені життям питання, зокрема й під час педагогічної діяльності. Саме тому, важливого значення набуває проблема використання упорядкованих та послідовних методів та процесів, як засобів розвитку критичного мислення.

Критичним мисленням – це науковий тип мислення, направлений на розв’язання неординарних практичних завдань. Критичне мислення є спільним центром для загального та предметного мислення, характеризується усвідомленістю, самостійністю, рефлексивністю, цілеспрямованістю, обґрунтованістю, контрольованістю та самоорганізованістю [3, с. 90].

Методика критичного мислення має на увазі організацію навчального процесу згідно з положенням, запропонованим С.О. Терно [6, с. 92–94], в якому під теорією розвитку критичного мислення розуміється система взаємопов’язаних тверджень і доказів про властивості, склад, функцію, виникнення, розвиток та використання критичного мислення, а також його значення в житті людини.

У педагогічній теорії немає переліку кроків, які можуть автоматично забезпечити розвиток критичного мислення студентів, проте обґрунтовано педагогічні умови і підходи до навчання, що роблять цей процес ефективним. Отже, щоб розвивати критичне мислення студентів, викладач має:

- забезпечити час і можливість для практики критичного мислення;
- давати змогу студентам міркувати;
- приймати різноманітні ідеї і думки;
- заохочувати активну участь студентів у навчальному процесі;
- гарантувати студентам відкрити, сприятливу атмосферу;
- висловлювати, виявляти віру у спроможність кожного студента прийняти критичне рішення;
- цінувати критичне мислення.

Критичне мислення передбачає використання когнітивних технік і стратегій, які збільшують імовірність отримання бажаного результату. Це мислення, що характеризується контрольованістю, обґрунтованістю та цілеспрямованістю. Такий тип мислення використовують для вирішення завдань, формулювання висновків, імовірнісної оцінки та прийняття рішень. Важко уявити сферу життя, яка не потребувала б від людини здатності ясно мислити. Проте система освіти рідко надає можливість учням навчитися мислити більш продуктивно.

Під час підготовки майбутніх педагогів взаємодія викладача зі студентами має відповідати таким принципам:

- безперервності і цілісності розвитку особистості, гармонізації педагогічної діяльності, інтеграції всіх її аспектів;
- особистісної зорієнтованості;
- професійно-практичної спрямованості (варіативність змісту занять у зоні актуальних ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів і запитів педагогічної практики);
- альтернативності, свободи вибору (спільне планування, диференційовані завдання тощо);
- усвідомлення професійно-особистісного розвитку під час педагогічної взаємодії (рефлексія, корекція власної діяльності);
- творчого самовираження, співпраці та співтворчості.

Розвиток критичного мислення передбачає формулювання цілей навчання шляхом моделювання проблемних ситуацій. Для цього мають використовуватись дидактичні матеріали, за допомогою яких студенти мають змогу ознайомитись із принципами, стратегіями та процедурами критичного мислення. Навчальний зміст в межах розвитку критичного мислення подається у вигляді проблемних завдань, тобто спершу поставлена мета досягається шляхом перетворення умов, які задані. Будь-яке завдання має містити суперечність. А тому розв'язування такого проблемного завдання унеможливується із залученням лише вже отриманих знань. Здобувач освіти повинен розмірковувати, шукати зв'язки та докази [1, с. 102].

Розвиток критичного мислення сприяє набуттю вмінь ставити та розв'язувати завдання, що наразі в добу інтелектуалізації праці є одним з актуальних питань. Освітній процес у вищому навчальному закладі, який націлений на актуальні потреби в освіті та відштовхується від цих потреб, виховує особистість, здатну розв'язувати проблемні завдання, використовуючи різні методи, сполучаючи вже отримані знання та досвід з новою інформацією. Інтелектуальна діяльність людини забезпечує технічний і суспільний прогрес, розвиток міст, країн, світу, а тому майбутнє залежить від рівня розвитку розумового потенціалу людства.

Головне завдання, яке має поставити собі кожен сучасний викладач – навчити критично мислити, а отже, розв'язувати неординарні, творчі, складні завдання, мислити самостійно та працювати в колективі, чути

думку оточуючих та бути почутим, тобто розвивати мислення другого (вищого) порядку, яке називається критичним мисленням.

Список використаних джерел:

1. Penrose R. Shadows of the mind: A search for the missing science of consciousness / Penrose R. – Oxford, 1994. – XVI. – P. 102.
2. Дьюї Дж. Психологія і педагогіка мислення. (Як ми мислимо) / Дьюї Дж. ; [пер. з англ. Н.М. Нікольською] ; ред. Ю. С. Рассказова. – Москва: Лабіринт, 1999. – С. 106.
3. Корінько Л.М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій. – Харків: Вид. група «Основа», 2010. – С. 90.
4. Максименко С.Д. Мислення // Загальна психологія : [підручник для студентів вищ. навч. закладів] / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, В.О. Соловієнко; за загальною ред. акад. С.Д. Максименка. – Київ: Форум, 2000. – С. 217.
5. Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення: досвід експериментального дослідження // Історія в школах України. – 2007. – № 9–10. – С. 3–11.
6. Терно С.О. Теорія розвитку критичного мислення – сучасна методологічна основа історичної освіти / С.О. Терно // Особистість в єдиному світньому просторі. Збірник наукових тех. / наук.редактори В.В. Пашков, В.В. Савін, А.І. Павленко. – Запоріжжя: ТОВ «Фінвей», 2012. – С. 92–94.
7. Трофімов Ю.Л. Проблемна ситуація і проблемна задача // Психологія, 2008. – С. 7–8.

Мороз І.Д.

викладач II категорії;

Бідна І.В.

викладач I категорії;

Барвінок М.В.

викладач I категорії,

Чернівецький медичний фаховий коледж

**СИМУЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ
ЯК ОДИН ІЗ КОМПЕТЕНТІСНИХ ПІДХОДІВ
ДО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ
МАЙБУТНІМИ МЕДИЧНИМИ СЕСТРАМИ
ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ**

Сьогодні в Україні часто нарікають на невиправдану диспропорцію теоретичної та практичної складових підготовки молодших медичних працівників – не на користь останньої. На сьогоднішній день не забезпечено реального доступу здобувачів освіти до пацієнтів. Це пов'язано з тим, що змінилися умови роботи, вимоги хворих, а медичні втручання стали настільки складними, що «відпрацьовувати» їх на людях неможливо. Нині хворі не бажають бачити біля свого ліжка «стажерів», та й у здобувачів освіти існує певний психологічний бар'єр перед першим «дотиком» до пацієнта, особливо якщо це стосується складних втручань. Доки такі маніпуляції не будуть «відшліфовані» до автоматизму, бар'єр між медичною сестрою і пацієнтом зберігатиметься. Саме тому, симуляційні методи навчання розглядають як методи удосконалення клінічної освіти і підвищення їхньої інтенсивності без ризику для пацієнтів.

Симуляційне навчання (від. лат. *simulatio* – імітація, удавання) – метод навчання, в основі якого полягає імітація будь-якого фізичного процесу за допомогою штучної системи. Забезпечення професійної компетентності майбутнього молодшого медичного працівника можливе лише при відповідному засвоєнні ним практичних навичок і вмінь, постійному їх удосконаленні та засвоєнні нових. Використання симуляційних технологій дозволяє:

- відпрацювати той чи інший алгоритм практичних дій та в майбутньому використати набуті знання при роботі з пацієнтами;
- необмежена кількість повторів для відпрацювання навичок та ліквідації помилок дає можливість повторювати відповідну навичку до автоматизму, що вдосконалює його майстерність і підвищує рівень компетентності;
- можливість вивчення рідкісних патологій, станів, втручань [1].

Навчання за допомогою манекенів, тренажерів і стандартизованих пацієнтів під наглядом викладачів уже давно увійшло в освітню практику багатьох країн світу, але й досі проводиться велика кількість досліджень щодо визначення ефективності даного методу навчання. Так, у дослідженні W.C. McGaghie, S.B. Issenberg et al. (2009) [2] було доведено, що симуляційне навчання, яке доповнює клінічне та передуює йому, дозволяє досягти більш високого рівня клінічної компетентності. Згідно з дослідженням D.L. Rodgers et al. (2009) [3], використання високотехнологічних симуляційних методів виявилось більш ефективним.

Під час стимуляційного навчання найчастіше застосовують такі методи: віртуальна операційна; стандартизований пацієнт; використання манекенів високого рівня реалістичності; міждисциплінарний тренінг; командний тренінг.

Віртуальна операційна з використанням найновіших моделей симуляторів. Дозволяє навчитися різноманітних видів операційних діагностичних і лікувальних втручань у хірургії, гінекології, урології, мікрохірургії ока. Для молодших медичних працівників використовуються звісно простіші тренажери для відпрацювання навичок утримання інструментарію, його перелік і призначення, зивання й орієнтування у просторі.

Навчання за допомогою методу «стандартизований пацієнт». Даний метод надає можливість безпосереднього спілкування із пацієнтом – спеціально навченим актором, який уміє імітувати той чи інший патологічний стан. Завдання здобувача освіти полягає у збиранні анамнезу, проведенні об'єктивного огляду, розробці плану додаткового обстеження (або, залежно від сценарію, оцінці додаткових методів обстеження), виконанні медичних маніпуляцій, догляду за пацієнтом та складанні індивідуальної програми лікування. Сьогодні використання «стандартизованого пацієнта» є одним із найпоширеніших методів симуляційного навчання та впроваджено у більшості навчальних медичних закладах у світі.

Мультидисциплінарні та командні тренінги. Мультидисциплінарні тренінги дозволяють відпрацювати алгоритми дій у тій чи іншій клінічній ситуації в хірургії, акушерстві та гінекології, педіатрії. При цьому з поетапним розвитком подій, наприклад, починаючи із ситуації вдома, продовжуючи надавати допомогу в приймальному відділенні, операційній або палаті інтенсивної терапії, або імітувати зовсім нестандартну ситуацію, при якій на перше місце виходять не об'єм і якість наданої допомоги. Командні тренінги надають можливість одночасно залучати в процес лікарів різних спеціальностей і молодший медичний персонал (акушер-гінеколог, неонатолог, медична сестра; лікар швидкої допомоги, медична сестра; хірург, анестезіолог, медична сестра тощо). Тренінги такого формату допомагають відпрацювати алгоритм дій у конкретній клінічній ситуації; оптимізувати командну роботу; удосконалити співпрацю лікарів і середнього медичного персоналу; навчитися чітко розподіляти обов'язки в команді. Міждисциплінарний підхід визначають як такий, що сприяє створенню можливості для медичних спеціалістів навчатися й удосконалювати свої відповідні компетенції на інтегративному рівні.

Навчання з високим рівнем реалістичності. Використання манекенів high-fidelity класу – це і досконале відтворення фізіології людини: можливість аускультатії серцевих тонів, дихальних шумів як фізіологічних, так і патологічних, проведення пульсу на магістральних і периферичних судинах, зіничний рефлекс тощо; можливість проведення діагностичних і лікувальних маніпуляцій, СЛР з використанням справжньої апаратури (штучна вентиляція легень, дефібрилятор) та запрограмована фізіологічна відповідь манекена на всі дії курсантів; відповідь на введення фармакологічних препаратів, зокрема на дозу та шлях введення; виведення необхідних вітальних параметрів пацієнта на монітор. Такі манекени можуть являти собою, наприклад, дорослу людину, дитину різного віку, породіллю або новонародженого. Такий діапазон дозволяє обирати направленість тренінгу, робити його вузько-спеціалізованим або мультидисциплінарним, забезпечуючи відтворення клінічних ситуацій, де одночасно взаємодіють лікар і медсестра [4; 5; 6].

З метою визначення самооцінки рівня володіння практичними навичками в Чернівецькому медичному фаховому коледжі було проведено анкетування серед здобувачів освіти II–IV курсів (116) за ОПП «Сестринська справа» до тренінгу в симуляційному центрі. Були сформовані групи: 1 – здобувачі освіти II курсу (36), 2 – здобувачі освіти

Після курсу (32), 3 – здобувачі освіти IV курсу (38). За результатами аналізу отриманих даних встановлено, що відмінності самооцінки рівня володіння практичними навичками між групами були не вірогідні. Здобувачі освіти оцінили свій рівень знань до заняття в тренінговому центрі щодо виконання всіх перелічених маніпуляцій як такий, що потребує підвищення. Найнижчу загальну бальну оцінку отримали маніпуляції, що не досягали рівня компетенції, а саме катетеризація периферичної вени внутрішньовенним катетером (73%); внутрішньовенне струменеве та краплинне введення лікарських засобів (71 та 70% опитаних відповідно); шлункове та дуоденальне зондування (62 і 63%) та катетеризація сечового міхура (44%). Після проведення практичного заняття в симуляційному центрі з відпрацюванням певного переліку практичних навичок було проведено повторне анкетування. За результатами повторного анкетування було визначено, що респонденти оцінили свій рівень володіння практичними навичками після проходження тренінгу вірогідно вище порівняно з результатами початкового анкетування. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що застосування симуляційних методів навчання характеризується високим ступенем ефективності щодо оволодіння практичними навичками та вміннями.

Реформування галузі охорони здоров'я, постійне підвищення вимог до якості надання медичної допомоги населенню потребують від медичного персоналу досконало володіти не тільки теоретичною базою та мати певний практичний досвід. Тому впровадження симуляційного методу навчання як одного із компетентісних підходів до навчання для оволодіння майбутніми медичними сестрами фахових компетентностей є необхідним напрямом у сучасній підготовці висококваліфікованих конкурентоспроможних кадрів.

Список використаних джерел:

1. Роль симуляційного навчання у підвищенні якості медичної допомоги / В.В. Артющенко [та ін.] // Журнал управління закладом охорони здоров'я: Консультаційно-довідкове видання. – Київ: ТОВ «Міжнародний центр фінансово-економічного розвитку – Україна», 2007–2014. – № 12. – С. 40–48.
2. Ефективність симуляційних методів навчання / В.В. Артющенко [та ін.] // Журнал управління закладом охорони здоров'я: Консультаційно-довідкове видання. – Київ: ТОВ «Міжнародний центр фінансово-економічного розвитку – Україна», 2007. – 2015. – № 6. – С. 70–76.

3. Rodgers D.L. Simulation in Healthcare / D.L. Rodgers, S. Securo Jr., R.D. Pauley // Journal of the Society for Simulation in Healthcare. – 2009. – Vol. 4. – No. 4. – P. 200–206.

4. Multidisciplinary paediatric trauma team training using high-fidelity trauma simulation / R.A. Falcone, M. Daugherty, L. Schweer [et al.] // J. Pediatr. Surg. – 2008. – No. 43. – P. 1065–1071.

5. Change in knowledge of midwives and obstetricians following obstetric emergency training: a randomised controlled trial of local hospital, simulation centre and teamwork training / J.F. Crofts, J. Ellis, T.J. Draycott [et al.] // BJOG. – 2007. – No. 114. – P. 1534–1541.

6. Randomized clinical trial of virtual reality simulation for laparoscopic skills training / T.P. Grantcharov, V.B. Kristiansen, J. Bendix [et al.] // Br.J. Surg. – 2004. – No. 91. – P. 146–150 [PMID: 14760660 DOI: 10.1002/bjs.4407].

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Радченя Л.М.

*директор та вчитель математики,
Киликийський навчально-виховний комплекс
«дошкільний навчальний заклад –
середня загальноосвітня школа I-III ступенів»
Ганнопільської сільської ради
Славутського району Хмельницької області*

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання для сільської школи до 2019–2020 навчального року в широкому розумінні існувало лише в теоретичному плані. Проголошений карантин змусив шукати нові підходи до його організації.

А. Уварова зазначає наступний список функцій керівника [4, с. 12]:

- вибудова стратегії, постановка цілей та аналіз результатів;
- підтримка та розвиток вчителів;
- стратегічне управління фінансами та людськими ресурсами;
- налагодження партнерств.

Зважаючи на це, перед керівництвом навчального закладу стояло завдання якісної підготовки здобувачів освіти, яка неможлива без організації методичної підтримки педагогічного колективу. З цією метою було надано рекомендації вчителям щодо впровадження дистанційного навчання в умовах карантину.

Перше, з чого потрібно було розпочати – це відредагувати навчальні плани для узагальнення тем з певних предметів та спланувати синхронні та асинхронні уроки. Якщо з першим особливих труднощів не виникало, то проведення онлайн уроків було під великим питанням. У першу чергу через відсутність швидкісного Інтернету вдома в учнів. З іншого боку, перед вчителями стояло завдання обрати сервіси для комунікації, контролю, проведення онлайн уроків тощо.

Форми методичної роботи, які планують заклади освіти, мають сприяти формуванню умінь і навичок педагогів створення науково-методичних, методичних, навчальних продуктів [5, с. 30]. Серед таких виокремимо майстер-класи та практичні заняття.

Наведемо орієнтовний перелік методичних майстер-класів та практичних занять, що доцільно провести для педагогічного колективу з метою розвитку їх професійної компетентності з питань дистанційної освіти учнів.

Таблиця 1

**Методичні майстер-класи та практичні заняття
з питань дистанційної освіти учнів**

№	Тема	Мета
1.	Особливості дистанційного та змішаного навчання	Ознайомити з особливостями дистанційного та змішаного навчання учнів з врахування специфіки навчальних предметів, створення акаунту Google, розкладу уроків.
2.	Синхронні уроки	Навчити вчителів використовувати Zoom чи Google Meet для проведення онлайн уроків, батьківських зборів, нарад; проводити демонстрацію екрану та свого робочого столу; забезпечити контроль діями учнів під час онлайн уроку.
3.	Комунікація з учнями, батьками і вчителями під час дистанційного навчання	Створення груп класів у Viber, Classroom, розробка правил комунікації, повторення правил мережевого етикету; ведення електронного журналу.
4.	Оцінювання та контроль знань учнів	Створення тестів в Google Forms, використання готових тестів з порталів «На урок», «Всеосвіта» тощо; виправлення помилок, коментування та оцінювання сфотографованих робіт, що надіслані електронною поштою чи у Viber.

Такі майстер-класи можуть проводити вчителі інформатики та вчителі інших предметів, що мають певний досвід з зазначеної проблематики. Зрозуміло, що в залежності від предмету, засоби обирає сам педагог, але враховуючи індивідуальні та вікові особливості здобувачів освіти. Тривалість таких майстер-класів залежить від рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями вчителями. Тому вони можуть бути розраховані на декілька годин. Для підвищення

ефективності заняття потрібно, щоб кожен вчитель працював за комп'ютером, що підключений до мережі Інтернет. Краще об'єднати педагогічний колектив у групи за напрямками навчання. Не зайвим буде провести тренінги із профілактики професійного вигорання, розвитку стресостійкості, навичок саморегуляції в умовах карантину.

Крім цих занять, вчителям потрібно порекомендувати стати учасниками вебінарів, конференцій, майстер-класів, онлайн-курсів, що пропонуються на методичних порталах «На урок» [2], «Всеосвіта» [3], «EdEra» [1] та інші. Під час таких заходів можна поділитися досвідом, а також опанувати новими сервісами та засобами. В кінці навчання видається сертифікат, який можна врахувати при проходженні атестації.

Дистанційне навчання буде ефективним лише за умови, якщо і після закінчення карантину вчителі впроваджуватимуть його елементи в освітній процес. Адміністрація закладу освіти має враховувати це при затвердженні календарно-тематичного планування вчителів.

Директору сучасної школи необхідно постійно надавати методичну підтримку, шукати нові стратегії та рішення, бути інноваційним – генерувати ідеї, але й дати можливість кожному члену педагогічного колективу реалізувати свої.

Список використаних джерел:

1. Educational Era – студія онлайн освіти. URL: <https://www.ed-era.com/> (дата звернення: 15.02.2021).
2. Освітній проєкт «На урок». URL: <https://naurok.com.ua/> (дата звернення: 14.02.2021).
3. Спільнота активних освітян «Всеосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/> (дата звернення: 14.02.2021).
4. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf> (дата звернення: 10.02.2021).
5. Управління закладом освіти в умовах карантину: збірник методичних рекомендацій / В.В. Стойкова, Т.В. Деміракі, Т.Ю. Бурлака, Т.О. Сливінська; за ред. В.В. Стойкової. – Миколаїв: ОППО, 2020. – 40 с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Неїжпапа Л.С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МОЖЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У контексті сучасних світових викликів освітня сфера потребує створення новітньої форми навчання та виховання, яка б відповідала запитам сьогодення, і гарантувала оперативне виконання фундаментальних освітніх програм. Дистанційну форму навчання є освітньою системою 21 століття, якій сьогодні приділяється значна увага. Актуальність проблеми дистанційного навчання полягає в тому, що результати соціального прогресу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем безперервної самоосвіти, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби сучасного суспільств. Варто зазначити, що дистанційне навчання, актуальність якого особливо підвищилася минулого року, допомагає ефективно організувати і контролювати освітню діяльність кожного здобувача освіти.

Проблемами формування понятійного апарату з питань розвитку дистанційної освіти присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, серед них: Р. Деллінг (Німеччина), Г. Рамбле, Д. Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон (США) та інші. Особливу увагу питанням дистанційного навчання приділяють вітчизняні науковці: В. Биков, Ю. Богачков, В. Кухаренко, О. Овчарук, О. Пінчук, Б. Шукевич.

Здійснений нами теоретичний аналіз виявив, що дистанційне навчання згідно тлумачення Є. Полата охарактеризовано як «систематичну організацію навчання, побудовану на взаємодійні викладача та студента, студентів між собою на віддаленні, що відбиває всі властиві навчальному процесу елементи (організаційні форми, цілі, засоби

навчання, зміст) своєрідними прийомами ІКТ та Internet-технологіями» [2, с. 23]. Вчений А. Хуторський дистанційне навчання тлумачить, як: «навчання, в якому суб'єкти перебувають на відстані, реалізуючи освітній процес за сприянням засобів телекомунікацій» [5, с. 15].

Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20 грудня 2000 р., окреслює дистанційне навчання як «систему технологій, що гарантує оперативну доставку здобувачам освіти, достатнього масштабу матеріалу, що вивчається; інтерактивне взаємодіяння викладачів і студентів у навчальному процесі, надання особам резерву самостійної роботи з освоєння запропонованого матеріалу» [1].

Згідно Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, дистанційне навчання – це «організація освітнього процесу в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікативних (цифрових) технологій» [2].

Досліджуючи погляди науковців, слід відзначити, що дистанційне навчання – це нова, специфічна форма навчання, яка передбачає інші засоби, методи, організаційні форми навчання, іншу форму взаємодії вчителя і здобувача освіти. Разом із тим, як і будь-яка форма навчання, система дистанційного навчання має такий компонентний склад: цілі, обумовлені соціальним замовленням для всіх форм навчання; зміст, передбачений діючими програмами для конкретного типу закладу освіти; методи, організаційні форми, засоби навчання. Дистанційна форма навчання обумовлена специфікою використовуваної технологічної основи (наприклад, тільки комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерних телекомунікацій у комплексі з друкованими засобами, компакт-дисками, так званою кейс-технологією, ін.).

Однією з основних складових освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти є виховання, головне завдання якого – формування соціально значущих якостей, установок і ціннісних орієнтацій особистості здобувача освіти, створення сприятливих умов для його всебічного гармонійного, духовного, інтелектуального і фізичного розвитку, самовдосконалення та творчої самореалізації. У сучасних умовах одним з напрямків роботи школи в рамках інновації стало розробка і реалізація дистанційних форм організації виховної роботи. В основу моделювання виховної діяльності закладені наступні підходи:

- поєднання традиційних форм організації позаурочної діяльності, інформаційно-комунікаційних технологій і нових засобів передачі інформації через соціальні мережі і інтернет технології;

- орієнтація на використання різних форм заохочення здобувачів освіти до того чи іншого виду діяльності із застосуванням сучасних засобів масової комунікації [4].

Однією із форм організації виховної роботи в умовах дистанційного навчання є шкільні інтернет-проекти, це спільна діяльність, в процесі якої відбувається співтворчість – здобувачі освіти обмінюються інформацією, результатами власних і спільних розробок. При цьому педагог підвищує свою кваліфікацію, освоює нові сервіси, проводить моніторинг сформованих компетентностей учнів. А також змінює свою позицію вчителя: він стає координатором, наставником, тьютором, допомагаючи учням просуватися в новому напрямку. Взаємодіючи в інтернет-проекті, здобувач освіти оволодіває не тільки предметними компетентностями, але і дистанційними. У школяра формуються такі якості особистості як: відповідальність у прийнятті рішень, гнучкість мислення, вміння вирішувати проблемні питання, вливатися і продуктивно працювати у тимчасових і постійних колективах, нести відповідальність за виконану роботу.

В сучасних умовах інтернет-проекти стають однією з найбільш затребуваних і результативних форм, спрямованих на формування соціально значущих якостей, установок і ціннісних орієнтацій особистості, створення сприятливих умов для її всебічного, гармонійного, духовного, інтелектуального і фізичного розвитку, самовдосконалення та творчої самореалізації. Найпростішою, але дієвою формою організації виховної роботи вважається конференц-зв'язок, технологія, що забезпечує одночасну передачу відео і звуку між двома і більше користувачами за допомогою апаратно-програмних засобів комунікації. Даний формат підходить для проведення інформаційно-ознайомчих класних годин, батьківських зборів, майстер-класів та інших заходів. Важливим є те, що в ході такої роботи є можливість відкритої розмови з педагогом, висловлювання особистої думки навчаються, отримання зворотного зв'язку.

Для виконання завдань виховної роботи в умовах дистанційної освіти можна проводити квести. Веб-квест-технологія – це проблемні завдання-проекти з елементами рольової гри, для виконання яких використовуються інформаційні ресурси Інтернету. При цьому за рахунок групової

роботи в учасників розвиваються комунікативні, лідерські якості, а також підвищується мотивація до процесу отримання інформації. Ще один цікавий спосіб зацікавити дитину – челендж. Челлендж – це інтернет-жанр, в якому людина спочатку виконує якесь завдання на камеру і розміщує його в мережі, а далі пропонує повторити це завдання іншим користувачам: розповісти свої плани на літо, самий найкращий спогад за навчальний рік тощо.

Для об'єднання здобувачів освіти під час дистанційного навчання особливо ефективним є створення спільного творчого продукту, наприклад, відеоролика, де кожен виконує невелику частину і в результаті виходить спільна справа.

В цілому, можна сказати, що використання дистанційних форм у виховній роботі є ефективним та цікавим для здобувачів освіти. Вони отримають досвід використання інтернет-технологій для отримання нових знань. При цьому дистанційний формат дозволяє вирішити одну з найважливіших завдань модернізації загальної середньої освіти – завдання різнобічного розвитку учнів, їх здібностей, умінь і навичок самоосвіти, формування в учнів готовності і здібностей самостійно адаптуватися до мінливих соціальних умов. Виховна робота, орієнтована на опосередковану взаємодію з використанням можливостей інтернет, здатна зберегти взаємодію класного колективу і створити умови для неформального спілкування учнів та творчої діяльності, що необхідно для повноцінного розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

2. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева В.М., Петров А.Е. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособ. для студ. пед. вузов и системыповыш. квалиф. пед. Кадров / под ред. Е.С. Полат. 4-е изд., стер. Москва : Издательский центр “Академия”, 2009. 272 с.

3. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: Наказ МОН № 1115 від 08.09.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77021.

4. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О.І. Пометун. – Київ, 2007. – 144 с.

5. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. СПб. : Питер, 2004. 541 с.

Ян Мен'ї

аспірант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Соціокультурне середовище закладу вищої освіти має свою специфіку, пов'язану з основними функціями, які виконує заклад вищої освіти в суспільстві. Безумовно, в ній відіграють домінуючу роль саме освітні, навчальні, академічні норми, цінності, зразки поведінки, ідеали. Якщо відштовхуватися від загального розуміння середовища як певної сукупності різних чинників, з якими людина перебуває в постійній взаємодії, то соціокультурне середовище закладу освіти передбачає наявність певних специфічних особливостей прояву цих факторів.

Соціокультурне середовище в цьому випадку характеризують такі властивості:

- багатofакторність, включаючи культурні, соціальні, навчальні, виховні та інші чинники, які, в свою чергу, також є багатofакторним;
- ресурсність, так як кожен з факторів середовища має або може мати вплив на об'єкт освіти;
- структурованість, так як вищеназвані фактори можуть бути наближеними або віддаленими від об'єкта освіти;
- конструювання, так як фактори освітнього середовища можуть розташовуватися щодо об'єкта освіти відповідним чином в результаті проектування і моделювання;
- керованість, так як без управлінських процесів конструювання освітнього середовища практично неможливо;
- багатoshаровість освітнього середовища – як угруповання факторів середовища по відношенню до об'єкта освіти в процесі конструювання та управління, які створюють нові середовища в освітньому просторі.

Окремо варто підкреслити, серед великої різноманітності факторів впливу на студента, саме заклад вищої освіти є одним з найбільш вагоміших. Саме цей соціальний інститут пов'язаний з життєдіяльністю

особистості в період набуття нею професійних компетенцій, а також загальнокультурної компетентності. Беручи до уваги цей факт, ми не можемо не розглядати заклад вищої освіти як одну з фундаментальних складових середовища життєдіяльності людини, в якій вона отримує професійні знання. Крім того, у закладі вищої освіти формуються і удосконалюються не тільки професійні основи особистості, а й соціальні. В даному випадку саме заклад вищої освіти виступає інструментом формування особливого середовища, в якому відбувається фундаментальний розвиток людини, що полягає у формуванні компетенцій, необхідних для становлення її як особистості в суспільстві [3].

Рольовий аспект соціокультурного середовища закладу вищої освіти можна в загальному вигляді позначити як «суб'єктивний», оскільки він відображає уявлення про освітній просторі конкретного суб'єкта освітнього процесу, знання якого обмежені як суб'єктивними факторами (наприклад, непоінформованість), так і об'єктивними (наприклад, низький рівень правової культури в суспільстві). Характерні для конкретного суспільства норми і цінності, що становлять основу соціокультурного середовища закладу вищої освіти, знаходять своє відображення у всіх складових освітнього процесу: в навчальних планах, програмах, підручниках, в діяльності викладачів. Стабільність соціокультурного середовища закладу вищої освіти залежить від того, наскільки стійку систему цінностей мають його учасників (викладачі, студенти, адміністрація, співробітники). При цьому кожному учаснику притаманний власний набір норм і ціннісних орієнтацій, тому певна суперечливість установок учасників освітнього процесу є неминучою [2].

Соціокультурне середовище закладу вищої освіти постійно розширює сферу життєдіяльності кожного студента, збагачуючи його зв'язки з навколишнім світом. Чим багатогранніше соціокультурне середовище, тим легше розкрити індивідуальні можливості кожного студента, з урахуванням виявлених інтересів, здібностей і різноманітності суб'єктного досвіду студента, накопиченого їм в школі, сім'ї, в процесі навчання, стихійної взаємодії з навколишнім середовищем. Відтак, варто зазначити, соціокультурне середовище закладу вищої освіти – простір спільної життєдіяльності студентів, викладачів, співробітників університету, що забезпечує вибір цінностей, освоєння культури, життєвих смислів, способів культурної самореалізації, розкриття індивідуальних

ресурсів особистості, структура якого детермінована особливостями закладу освіти.

В цьому аспекті варто визначити функції соціокультурного середовища закладу вищої освіти. Російський науковець В. Бондар виокремлює такі функції:

– Соціально-адаптаційна функція. Для успішної реалізації завдань освітнього процесу, необхідно створити умови, до яких студенти та викладачі не просто зможуть пристосуватися, але при яких зможуть відчутти свою значимість, потрібність, зв'язок один з одним і з закладом освіти в цілому. Саме соціокультурне середовище закладу вищої освіти формує такі умови.

– Культурологічна функція. Виокремлення даної функції в якості специфічної пов'язано з тим, що і саме поняття соціокультурного середовища закладу вищої освіти, і мета освіти в цілому передбачають єдність культури і освіти. Завданням, безпосередньо реалізовується в даному аспекті соціокультурним середовищем закладу вищої освіти, є «виховання людини культури», занурення індивіда в культурне середовище, що передбачає його залучення в культуру, що перевищує рівень буденного знання або популярної, масової культури – тут йому надається можливість долучитися до вищих досягнень культури, наприклад наукової, познайомитися з її кращими представниками. На цьому рівні передбачається формування прагнення до зростання загальної ерудиції, створення культурного середовища, втілюється, наприклад, в залученні до нової мови і культурних цінностей. До культуротворчої діяльності можна віднести, по-перше, освітній процес в широкому сенсі слова. По-друге, культурноутворюючу характеристику набуває позанавчальна діяльність, організована таким чином, щоб перестати бути обов'язковою і надмірно формалізованою для студентів, але включати їх самодіяльність, розкриваючи їх здібності, безпосередньо не пов'язаного з майбутньою професійною діяльністю, проте спрямована на виховання в широкому сенсі слова і набуває особливого значення в сучасному динамічному суспільстві.

– Виховна функція. В даному випадку виховання – це, перш за все, формування у «студентів ціннісного ставлення до світу, культури, навколишнього середовища, відповідно, до прийнятих в суспільстві загальнолюдських цінностей. Важливе значення тут відводиться і формування самосвідомості, яке тільки завдяки адекватному соціокультурному середовищі може допомогти студенту усвідомити

специфіку і суспільну значимість власної майбутньої професії і, в цілому, свого місця в світі.

– Гуманістична функція. Вона пов'язана з формуванням у студентів системи уявлень про соціальне життя, в якому головне місце відводиться загальнолюдським цінностям поведінки. До останніх відносяться, в першу чергу, цінності гуманізму, закріплені у відповідних міжнародних документах (Декларація прав людини, Конвенція про права дитини). Реалізація даних функцій в практичній роботі закладу вищої освіти і є метою, на здійснення якої спрямована діяльність по формуванню соціокультурного середовища закладу вищої освіти [1].

Виходячи з вищевикладеного під соціокультурним середовищем закладу вищої освіти ми розуміємо систему життєдіяльності спільної життєдіяльності студентів, викладачів, співробітників університету, структура якого обумовлена особливостями закладу освіти в забезпеченні вибору цінностей, освоєння культури, життєвих смислів, способів культурної самореалізації, та формування комунікативної культури.

Список використаних джерел:

1. Боднар В.В. Воспитательное социкультурное пространство университета как педагогическая категория. URL: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-267057.html>.
2. Бурдуковская Е.А. Социокультурная среда ВУЗа как объект педагогического моделирования / Е.А. Бурдуковская // Теория и практика общественного развития. – 2011. – № 8. – С. 154–156.
3. Чугреева Н.О. Соціокультурне середовище виховання студентів ВНЗів / Н.О. Чугреева // Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск XXVIII. – Харків, – 2012. – С. 223–228.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бикова О.В.

вихователь,

Путивльський дошкільний навчальний заклад № 4 (ясла-садок)

(Сумська область)

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В умовах стрімких змін, які відбуваються на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, посилюються вимоги до особистості дитини-дошкільника. Становлення нового освітнього простору потребує не засвоєння людиною якнайбільшої кількості інформації та знань, а готовності та відкритості до спілкування, взаємодії та партнерства, здатності слухати, чути та вести діалог, вільно обмінюватися думками, шукати потрібну інформацію, працювати зі знаннями та вміти їх застосовувати за призначенням. Отже, освітній процес має бути побудований за діяльнісним принципом. Оскільки гра в дошкільному дитинстві є основним видом діяльності, то саме цей вид діяльності має набувати все більшої значимості та посісти вагоме місце в життєдіяльності дитини-дошкільника.

У Державному стандарті дошкільної освіти України – Базовому компоненті дошкільної освіти (2012 р.) ігрову діяльність виділено в освітню лінію «Гра дитини», де вказано, що гра є провідною діяльністю дітей дошкільного віку, в якій формується особистість дитини [1]. У документі підкреслюється важлива роль гри в психологічному розвитку дитини дошкільного віку, бо саме гра забезпечує поступовий розвиток базових психологічних новоутворень (уява, довільність, соціальна активність, самопізнання, самооцінка тощо) і цим самим сприяє успішній освіченості дитини-дошкільника.

Гру трактують як природний мотиватор діяльності (З. Фрейд), як можливість набуття дитиною соціального досвіду (Е. Еріксон), як умову соціалізації (А. Валлон), як важливе джерело формування соціальної свідомості дитини, як спосіб активного засвоєння людської культури, як

засіб розвитку базових засад особистості і національно-культурного і морального виховання.

Завдяки грі дитина набуває соціального досвіду, пізнає дійсність і взаємовідносини в ній, опановує соціальні ролі та функції, оволодіває загальнолюдськими цінностями, культурою, системою соціально вироблених знаків. Ігрова діяльність закріплює в малюка нові поведінкові навички і способи взаємодії з однолітками, стимулює розвиток вербальних та невербальних комунікативних навичок, інтенсифікує процеси розвитку, виховання та навчання. Коли дитина бере на себе роль у грі, вона діє не тільки відповідно до її характеристик, а постійно співвідносить з ігровою роллю свої риси, здібності та прагнення, учиться розуміти себе і свої бажання. Труднощі, що виникають під час вирішення навчальної задачі, у грі долаються дітьми набагато легше, без напруги. Саме гра задовольняє біологічні, духовні та соціальні потреби дитини [4].

Існують різні класифікації дитячих ігор, ігрова діяльність трансформується від творчих ігор до ігор за готовими правилами. Творчі ігри визначені як креативна діяльність дитини за власною ініціативою. На відміну від них, ігри за правилами спрямовані на реалізацію вже створених дорослим певної змістовної та процесуальної основи гри. Серед творчих ігор можна виділити: сюжетно-рольові, конструктивно-будівельні, ігри-драматизації та театралізації, ігри з елементами праці, ігри-фантазування. До ігор з правилами віднесені: дидактичні, пізнавальні, ігри-подорожі, рухливі, спортивні, хороводні, народні, інтелектуальні, комп'ютерні, ігри-розваги. Не дивлячись на різноманіття ігор, умовою методичного супроводу ігрової діяльності є розвиток самостійної, активної діяльності дітей паралельно із використанням системи педагогічних методів та прийомів, спрямованих на мобілізацію всіх структурних компонентів гри та досягнення позитивного результату [2].

Саме в грі, а не в інших якихось видах діяльності, діти мають найбільшу можливість бути самостійними, за власним бажанням спілкуватися з однолітками, реалізовувати та поглиблювати свої знання та вміння. Гра для дошкільника – спосіб пізнання оточення. Граючись, він пізнає колір, форму, властивості матеріалів, числові відношення, вивчає рослини, тварин. Через гру дитина входить у світ дорослих, оволодіває духовними цінностями, засвоює попередній соціальний досвід. Треба наголосити на тому, що «дитина не грається тоді, коли її займають грою, і тоді, коли примушують гратися. Діти страждають від

нав'язування чужих образів, від намагання стримати їхню фантазію». Дуже шкода, що дорослі не завжди розуміють місце та роль гри в житті дитини. Дошкільне дитинство – це повноцінний етап життя людини. І те, що закладено в нас природою, ми повинні сповна використати. Щоб у майбутньому доросла людина не мала проблем, дитинство повинно бути прожито повноцінно. Давно помічено, що людина, яка в дитинстві достатньою мірою не залучалася до гри, у дорослому житті виявляє нестачу певних необхідних їй якостей і умінь.

Для розвитку дитини на етапі дошкільного дитинства необхідна доросла людина, яка є радником, помічником, другом, наставником, опорою та захисником, джерелом розвитку, скарбницею інформації.

Щоб підтримати дитину, дорослий повинен відчувати в собі дитинство, розвивати здатність до розуміння дітей і всього, що з ними відбувається, мудро ставитися до їхніх вчинків, вірити, що дитина помиляється, а не порушує правила навмисне, захищати її, не думати про неї погано, несправедливо і, найголовніше, не ламати індивідуальність дитини, а виправляти і спрямовувати її розвиток, пам'ятаючи, що дитина перебуває в стані самопізнання, самоствердження, самовиховання.

Підсумовуючи вищезазначене, можна констатувати, що ігрова діяльність має великий потенціал для виховання самостійності як базової якості у дітей дошкільного віку. Вона сприяє розвитку таких її компонентів, як-от: активному пізнанню довколишнього середовища і себе в ньому, усвідомленню свого «Я» і своїх можливостей; прагненню застосовувати набуті знання в різних ігрових ситуаціях, уміти орієнтуватись у нових умовах; цілеспрямованості, наполегливості та рішучості в грі, долаючи різні перешкоди; самостійності у здійсненні логічних операцій, прогностичності та творчості; умінню критично оцінювати отриманий результат, прагнути до його вдосконалення, умінню приймати власні рішення; розумінню відповідальності за власні дії перед колективом, умінню діяти згідно встановлених правил і підпорядковувати себе їм за власною ініціативою, а не під керівництвом дорослого.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. – Київ, 2012. – 26 с.
2. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. [Навчально-методичний посібник] / [За ред. Г.С. Тарасенко]. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 320 с.

3. Бутова А. Організація ігрової діяльності дошкільнят у світлі вимог Базової програми / Алла Бутова // Дошкільнє виховання. – 2009. – № 12. – С. 4–5.

4. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкільця / Неллі Василівна Лисенко, Наталія Романівна Кирста / У 3-х частинах. – Ч. 2 : [Навч. посіб.] – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 360 с.

Камінчук М.В.

вихователь І категорії;

Шишилова О.Д.

вихователь І категорії,

Новогулівський ДНЗ «Дзвіночок»

НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ГРУ

*«Навчання через гру – все про безперервність;
об'єднувати дитячі сфери життя – дім та навколишній світ;
і робити це знову і знову протягом тривалого часу»
Сьюзен МакКей*

Гра є найлегший шлях для усвідомленого оволодінням надбанням знаннями та досвідом, культури, взаємин людини – це зазначено у концепції дошкільного виховання України [1].

Основним видом діяльності дітей та простору для навчання є гра. Гра є фундаментальною частиною процесу розвитку дитини та основним ключем показником якості та життєво-важливим елементом. У процесі гри, діти зростають і навчаються, якою б не була гра, вона є цінним і значущим досвідом дитини.

У розробку практики та теорії гри великий внесок зробили О. Усова, Р. Жуковська, О. Захаров. У їхніх роботах розкривається цінність гри.

Відомі психологи та педагоги К. Ушинський, І. Павлов, І. Сеченов, Д. Ельконін, А. Макаренко та інші зробили великий внесок у дослідження дитячих ігор. Гра є свідомою цілеспрямованою активною діяльністю, яка втілює потребу дитини в активності [2].

Кілька десятків років поспіль дослідження неодноразово показало, що ігровий досвід – це не тільки веселощі та спосіб проведення часу на шляху до дорослого життя. Гра відіграє фундаментальну роль у навчанні

та підготовці дітей до життєвих перешкод, що виникають у дитинстві та в дорослому віці [3, с. 12].

Мета статті полягає в цінності створення майбутнього дітей через власний здобутий досвід завдяки ігровій діяльності.

В дошкільному віці гра займає головне місце. Завдяки грі хочеться жити, спілкуватися, домовлятися, критично мислити, що в подальшому є цінним підґрунтям на подальше життя дитини [4, с. 39].

Спираючись на базовий компонент дошкільної освіти використовуємо ігри в різних освітніх напрямках, а саме в освітньому напрямку «Особистість дитини» впроваджуємо рухливі ігри, що сприяють загальному розвитку рухової діяльності. Діти добре засвоюють правила безпечної поведінки, здоровий спосіб життя [5, с. 5].

Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» використовуємо творчі ігри, а саме ігри з LEGO. Завдяки цим іграм можна навчатися всюди – на ігровому майданчику, у груповій кімнаті, в музичній чи спортивній залі, LEGO-студії або LEGO-майстерні. Однією із значущою особливістю гри з LEGO є те, що її можна розпочинати знову і знову, і вона ніяк не завершується, обравши та створивши новий власний варіант [6, с. 39].

В освітньому напрямку «Дитина в природному довкіллі» виділяємо сюжетно-рольові ігри. Вони можуть бути, як за власним бажанням так і цілеспрямованими. Такі ігри вчать дітей взаємодіяти один з одним, домовлятися, поступатися, розвивати творчий потенціал [4, с. 219].

Ми, педагоги, повинні спонукати дітей до підбору іграшок для гри з підручних матеріалів, що є надзвичайною цінністю для екології нашої планети. Такий підхід до гри сприяє сталому розвитку. З часом це стає доброю звичкою, а в подальшому стилем життя дітей [7, с. 6].

Освітній напрям «Дитина в соціумі» – дитина, яка відвідує дошкільний заклад вчиться спілкуватися з однолітками та дорослими, які її оточують. Нам, педагогам, надзвичайно важливо створити умови, щоб жодна дитина не була поза увагою, відчувала себе впевненою. Завдяки іграм – бесідам, іграм за правилами, моделюванням певних життєвих ситуацій, малята вчать дружити, співчувати один одному, дивитися оптимістично на труднощі та знаходити шляхи, щоб їх подолати.

Освітній напрям «Мовлення дитини» – проблема мовлення дітей на сьогоднішній день займає одне з перших місць. Мовлення дітей не чітке, збідніле, не виразне, словник обмежений. Одне із завдань педагогів

навчити дітей правильно і виразно говорити, чітко промовляти звуки, висловлювати логічно власну думку, тому дуже важливо допомогти дітям навчитися спілкуватися рідною мовою, правильно та виразно говорити, збагатити мовлення дітей епітетами, багато значущими словами, фразеологізмами, вдосконалювати мовне дихання. Завдяки навчанню через гру діти вчать вірші за допомогою мнемотехніки, переказують оповідання, казки, спираючись на опорні схеми, складають діалоги, спілкуючись один з одним.

Навчання через гру може відбуватися, як за допомогою вільної гри, так і за умов, коли можливості середовища чи мотивуючих дорослих створюють ігрову ситуацію до поставленої навчальної мети.

Гра також може бути незвичайною соціальною активністю, що надає велику змогу набувати досвід інших людей [5].

Під час навчання через гру важливо пам'ятати про п'ять характеристик, які описують ігровий досвід навчання, а саме соціальна гра, довільна гра, значуща гра, активна гра, мотивуюча гра. Ці характеристики можуть з'являтися і зникати під час навчання через гру. Присутність одночасно всіх п'яти характеристик не потрібна, але ми повинні пам'ятати, що під час гри діти відчують радість і здивування, значущі зв'язки, бути залученими та вмотивованими та, звичайно, взаємодіяти з іншими.

Отже, навчання через гру є потужним інструментом всебічного розвитку дитини, адже саме граючись дитина навчається. Ми, педагоги, як «невидимі диригенти», можемо лише направити дитину до гри. Гра – це «чарівне джерело» з допомогою якої дитина розвивається, мислить, доводить, спостерігає [8, с. 4].

Список використаних джерел:

1. Концепція дошкільного виховання України. – Київ : Освіта, 1997. – 12 с.
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: «Академвидавництво», 2006. – 456 с.
3. Дженніфер М. Зош, Емілі Дж. Хопкінз, Ханне Дженсен, Клер Лю, Дейв Ніл, Кеті Хірш-Пасек, С. Ліннет Соліс, Девід Вайтбрейд. Біла книга «Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів». – The LEGO Foundation, 2017. – 40 с.
4. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О.І. Білан; за заг.ред. О.В. Низковської. – 256 с.

5. Базовий компонент дошкільної освіти нова редакція – документ підготовлений авторською групою: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня М.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мородоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т.О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С.: – від 21.12.2020. – 37 с.

6. Програма розвитку дитини від 2–6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ з LEGO» / О.Ю. Рома, В.Ю. Близнюк, О.П. Борук. – the LEGO Foundation, 2016. – 140 с.

7. Дошкільнятам – освіту для сталого розвитку. Діємо разом: навчально-методичний посібник для використання в роботі з дітьми п'ятого року життя / Н. Гавриш, О. Пометун; за ред. О. Пометун. – Київ, 2017. – 128 с.

8. Нечипорук Н. І., Томей О. П. Розвивальні ігри для дошкільників. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 192 с.

Перхулін С.Р.

магістрант;

Рудницька-Юрійчук І.Р.

кандидат педагогічних наук,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГЕНДЕРНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема гендерного виховання хвилює сьогодні багатьох педагогів, психологів. Сучасні пріоритети у вихованні хлопчиків і дівчаток полягають не в закріпленні жорстких стандартів маскулінності і фемінності, а у вивченні потенціалу партнерських взаємин між хлопчиками і дівчатками, вихованні людського в жінці і чоловікові, щирості, взаєморозумінні, взаємодоповнюваності.

До проблеми вивчення гендерного виховання дітей дошкільного віку зверталися дослідники А.А. Палій, П.В. Плісенко, Я.А. Коменський, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський, Л.Г. Тараннікова, О.В. Прозументик, Т.А. Рєпіна, О.О. Кудрявцева, С.А. Марутян, С.В. Шаповалова.

Сьогодні все більше вчених стверджують, що саме гендерний підхід орієнтований на формування й утвердження рівних, незалежних від статі

можливостей самореалізації людини в усіх сферах життєдіяльності. Цей факт став причиною початку детального вивчення інноваційних педагогічних технологій у гендерному вихованні дошкільників.

До сучасних педагогічних технологій у гендерному вихованні дітей дошкільного віку відносимо: організовані заняття – групові та індивідуальні; етичні бесіди відповідної тематики; проблемні ситуації; прогнозування життєво значимих ситуацій; ігри; ситуації спілкування з дітьми; прогулянки, екскурсії; театралізовані розваги; самостійну діяльність дітей.

Узагальнюючи ідеї виховання хлопчиків та дівчаток, акумульовані гуманістичною педагогікою, доходимо висновку, що статево-рольова поведінка дітей формується у дитячому колективі [3, с. 4].

Найбагатший досвід взаємодії з однолітками різної статі діти набувають у дошкільному закладі. І саме вихователі мають створити оптимальні умови для формування у дітей адекватної статево-рольової поведінки. Перед вихователями стоять такі завдання: формувати у дітей уявлення про відмінності у поведінці хлопчиків і дівчаток; розвивати способи взаємодії, притаманні жіночому і чоловічому типам поведінки; створювати умови для набуття досвіду чоловічої і жіночої поведінки; розвивати морально-вольові якості, характерні для хлопчиків (сміливість, рішучість, силу, витривалість тощо) і дівчаток (доброту, ніжність, співчутливість, чуйність тощо).

Робота з формування статево-рольової поведінки у дітей проводиться вихователями у трьох напрямках:

- формування поведінки хлопчиків;
- формування поведінки дівчаток;
- формування способів взаємодії хлопчиків і дівчаток.

Організуючи різні види діяльності дітей, вихователі створюють умови, які сприяють формуванню уявлень хлопчиків про те, що у майбутньому вони стануть чоловіками, а чоловіки поведуться відповідно до своєї статі. Так, вони виявляють свої найкращі чоловічі якості – силу, витримку, вміння долати труднощі, досягати мети, бути мужніми, витривалими тощо.

Вихователі створюють штучно чи використовують життєві ситуації, у яких хлопчики вчаться співвідносити свої дії з діями, характерними для їхніх татів та інших чоловіків. Хлопчики порівнюють і аналізують поведінку чоловіків у різних ситуаціях, наприклад: дозвілля на природі,

проблеми у домашньому господарстві (виконання ремонтних робіт, перенесення важких речей), підготовка до сімейних свят тощо.

У дівчаток вихователі формують уявлення про те, що у майбутньому вони стануть жінками, поведінка яких значно відрізняється від поведінки чоловіків. Жінки покладають на себе турботи і обов'язки, пов'язані зі створенням затишку в оселі, піклування про дітей та інших членів сім'ї, домашніх тварин тощо. Така діяльність сприяє реалізації жінками своїх найкращих якостей, таких як: турботливість, уважність, терплячість, ніжність, лагідність тощо [3, с. 6].

Вихователі створюють чи використовують ситуації, у яких хлопчики і дівчатка набувають досвіду взаємодії та спілкування. Хлопчики під час взаємодії та спілкування з хлопчиками вчать демонструвати силу, спритність, розум тощо, а з дівчатками – проявляти уважність, повагу, бажання надати допомогу тощо. Ситуації взаємодії виникають під час спільної діяльності: ігор, малювання, перегляду книжок, чергування тощо.

Досвід взаємодії у різних життєвих ситуаціях формується у дітей через спільні дії з предметами (іграшками, квітами, книги тощо) чи комунікації (обмін судженнями, думками, оцінками та ін.). Завдання вихователя – демонструвати правильні способи взаємодії і розвивати у дітей здатність обирати у відповідній ситуації найбільш правильні з них.

Важливим аспектом роботи з гендерного виховання дітей є створення відповідного предметно-розвивального середовища, яке є умовою прояву статевої поведінки дітей, стимулює їх до вираження у повсякденні свого чоловічого чи жіночого образу.

Створюючи предметно-ігрове розвивальне середовище у групі дошкільного закладу, обов'язково слід подбати про осередки, у яких граються разом і дівчатка, і хлопчики. Тут розміщують атрибути до сюжетно-рольових ігор «Сім'я», «Магазин», «Поліклініка», «Бібліотека», «Лікарня» тощо. Разом із тим у групах для дітей старшого дошкільного віку вихователі створюють окремі, спеціально оформлені та обладнані куточки для дівчаток та хлопчиків. Такий «розподіл» дітей, з одного боку, сприяє формуванню жіночності у дівчаток і мужності у хлопчиків, а з іншого – підводить їх до розуміння необхідності спільних ігор [1, с. 3].

Традиційно іграми, спрямованими на засвоєння своєї статевої ролі, для дівчаток є ігри «у доньки-матері», а для хлопчиків – «у захисника, воїна». Гра з лялькою дає змогу дівчаткам засвоїти роль матері, яка

доглядає за малюком. Ігри ж «у війну» дають змогу хлопчикам відчутти себе мужніми захисниками, виховувати чоловічі риси характеру.

Зупинимося на застосуванні гендерного підходу під час організації основних видів діяльності дошкільників. Прослідкуємо за організацією пізнавальної діяльності. Специфіка пізнавального розвитку дівчаток і хлопчиків потребує диференційованого підходу до них під час організації пізнавальної діяльності. Так, у хлопчиків здебільшого переважає зорове сприйняття, у дівчаток – слухове. Дівчатка потребують детальнішого пояснення завдань, ніж хлопчики, для яких достатньо лише вказівки щодо принципу їх виконання.

Під час занять вихователям не слід завжди вимагати повної відповіді від хлопчиків: у них швидкість мовлення (кількість слів, вимовлених за одиницю часу) менша, ніж у дівчат. Не варто також вимагати від хлопчиків під час відповіді дивитися в очі педагогу. Адже це «жіночий» тип поведінки. Хлопчики – дивляться вниз або в сторону, шепочуть собі під ніс, але це не означає, що вони не думають і не шукають рішень.

Особливу увагу на заняттях з розвитку мовлення варто приділяти читанню літературних творів та етичним бесідам за їхнім змістом. Образи героїв не лише мають бути художньо виразними й емоційно привабливими, а й демонструвати полярні еталони поведінки (боягуз – герой, працююча – ледача тощо). Саме зміст художніх творів сприяє формуванню уявлень дітей про ідеали сімейних відносин.

З огляду на вище зазначене ми припускаємо, що організація ігрової діяльності потребує враховувати психологічні особливості дітей. Гендерний підхід передбачає відповідність методів керівництва іграми їх змісту і специфіці ігрової діяльності дітей різної статі. Необхідно задовольняти потребу хлопчиків у змаганнях і перемозі. Хлопчики старшого дошкільного віку потребують ігор, які сприяють становленню мужності, з великою кількістю учасників та чіткою ієрархією. Дівчаток цікавлять ігри з меншою кількістю учасників, невисоким рівнем підпорядкування спільній меті. Лідерство дівчатка здобувають у перемовинах, а не силою.

Організуюючи спільні ігри, зокрема з сімейно-побутової тематики («Очікуємо гостей», «Сімейний відпочинок за містом» тощо) і ігри-драматизації за сюжетами казок, слід створювати ситуації, у яких дошкільники матимуть змогу перейнятися переживаннями героїв і співвіднести еталони моральної поведінки у казці зі своєю власною поведінкою. У таких іграх важливо подолати «роз'єднаність» ігрових

угруповань хлопчиків і дівчаток, які зазвичай виникають через різницю їхніх ігрових інтересів.

Організуючи спільну трудову діяльність хлопчиків та дівчаток, доцільно об'єднувати дітей обох статей для виконання достатньо простих доручень, де треба проявити і фізичну силу (хлопчики), і акуратність, ретельність (дівчатка). Поступово діти вчаться самостійно розподіляти між собою трудові операції з урахуванням статі партнера.

Отже, завданням вихователів є формування гендерної компетентності як складової життєвої компетентності дітей дошкільного віку. Розроблення та впровадження у практику роботи гендерно-освітньої технології сприяє розширенню гендерних компетенцій усіх учасників соціокультурної взаємодії – дітей, батьків, вихователів.

Список використаних джерел:

1. Кікінежді О. Гендерне виховання змалку. *Дошкільне виховання*. 2006. № 2. С. 3–6.
2. Кудрявцева Е.А. Педагогические особенности нравственного воспитания девочек старшего дошкольного возраста: Автореф. дис. к.п.н. 13.00.01. / РАО НИИ дошкольного воспитания. Москва : 1992. 21 с.
3. Назаренко Г. Гендерні аспекти: сучасний вимір. *Психолог*. 2005. № 9. С. 3–6.
4. Палій А.А. Особливості статево-рольових уявлень дітей дошкільного віку: Автореф. Дис. к. псих. н.: 19.00.07. АПН України, Інститут психології ім. Г.С. Костюка. Київ, 1996. 24 с.

Петровська А.М.

вихователь-методист,

Попільнянський заклад дошкільної освіти «Чебурашка»

Попільнянської селищної ради Житомирської області

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ

*Одним із найважливіших завдань ознайомлення дітей
з природою є плекання любові до рідного краю.*

С. Русова

З раннього дитинства людині властиве прагнення до краси, яка об'єктивно існує в доквітлі: у природі, праці, взаєминах між людьми, у творах мистецтва. Потрібно впевнено вводити дітей у світ рідної природи, розвиваючи в дітей почуття краси й гармонії в житті, і в праці та вчинках. Яскраві радісні переживання, викликані красою природи в дитячі роки, залишають глибокий слід в свідомості, запам'ятовуються, переважно, на все життя і справляють вплив на інтереси та смаки людини.

Завдання естетичного виховання – дати дітям побачити багатогранність, різноманітність форм, барв, звуків у природі, привернути їх увагу на зміни, що відбуваються в ній у різні пори року, навчити любити і розуміти природу, виховувати бажання бути активним учасником створення прекрасного в житті. «Природа в усій своїй неповторній красі: у квітах, метеликах, у красі дерев і листя, у співах пташок, у грі світла на воді, у кольорах зорі, у красі далеких краєвидів – багатюще джерело естетичних впливів і розвитку естетичних почуттів», – відзначала С. Русова [2].

Для того, щоб розвивати у дітях здібність естетичного сприймання, уміння бачити і розуміти явища навколишньої природи, потрібна повсякденна кропітка робота. «У дітях має бути розвинене почуття природи», – зазначала С. Русова. Формування почуття природи, на її думку, – процес багатогранний і включає в себе як безпосередній вплив природи на дитину під час прямого контакту з нею (спостереження, досліди, прогулянки, екскурсії тощо), так і опосередкований вплив через

матеріал навчальних предметів природничих дисциплін, пейзажу в мистецтві, літературних і музичних творів тощо [4].

Уміння бачити природу – перша умова виховання світовідчуття, єдності із нею. Воно досягається лише за постійного спілкування із самотньою природою. Щоб відчувати себе частиною цілого, людина має не епізодично, а постійно бути у відносинах з цим цілим. Саме тому гармонія педагогічних впливів вимагає постійного спілкування з природою [1].

Пам'ятаючи, що в дітей мислення конкретне, педагог повинен вчити їх бачити красу в найближчому оточенні. Ми прищеплюємо любов до природи, вчимо розуміти її красу за всякої пори і доби року.

Весна, літо, осінь говорять самі за себе: природа буяє у всій своїй красі, в ній все красиве. І небо, і земля – все дихає, квітне тисячами ароматів і барв. Взимку природа скута, холодна. Око стомлюється від одноманітності снігового покриття або чорних і сірих тонів.

Проте це тільки на перший погляд. Зима приносить дітям і дорослим нові естетичні радощі. У ній дуже багато своєрідної принадності і краси, треба тільки самому бачити її і навчати цього інших. Випав сніг, він білий, холодний. Ці слова дуже мало говорять дитині про його різні властивості. І педагог має звернути увагу своїх вихованців на те, що сніг не завжди однаковий: то він дрібний-дрібний, пухкий, то розсипчастий, наче крупа, то раптом у веселому хороводі затанцювали сніжинки і почали падати кусочками білої вати.

Граючись із снігом діти навчаються визначати його якості: то він липкий, з нього можна добре ліпити, робити споруди, то він розсипається або вкрився зверху скоринкою.

Зимового сонячного дня, вийшовши на прогулянку, діти бачать, як яскраво блищить сніг під сонячним промінням, навіть очам боляче. Обговорюється з дітьми, що такий сніг – яскравий, блискучий, іскристий, він рипить під ногами. Під час спостереження дітям часто пропонують читати уривки з художніх творів, щоб вони запам'ятали художні образи, загадували загадки, склали казки [1].

В. Сухомлинський стверджував, що саме у грі дитина емоційніше і краще пізнає навколишній світ, природу. «Природа – безкрає поле для спостереження дітей», так зазначав педагог, він підкреслював, що духовне життя дитини повноцінне лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії.

Також педагог підкреслював, що в лісі, біля вогнища, в затишній хатці при світлі тліючих вуглин, коли за вікном шумить осінній дощ і співає сумну пісню холодний вітер, художнє слово викликає животворне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнень. Розповіді повинні бути яскраві, невеликі. Не можна нагромаджувати багато фактів, давати дітям масу вражень – чуйність до оповідань притуплюється [3].

Естетичне виховання сприяє формуванню моральності людини, розширює її знання про світ, роль людини у природі. Дитину зачаровує все – і велике, і мале, і зірки, і небо – усе подобається їй без будь-якої думки про можливе його використання. Тому можна стверджувати, що ставлення дитини до природи має на перевазі естетичний характер. Пояснюється це тим, що естетичне життя дитини чудове своїм універсалізмом – усе прекрасне, у якій не було б формі, приваблює і надихає дитину.

«Краса – могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної досконалості. Найважливіше завдання естетичного виховання – навчити дитину бачити в красі навколишнього світу духовне благородство, доброту, сердечність і на основі цього утверджувати прекрасне в собі», – писав В.О. Сухомлинський. Виходячи зі свого багаторічного досвіду, він стверджував: «Дуже важливо переоцінити значення емоційно-естетичного ставлення до дійсності в молодшому віці для духовного розвитку вихованців. Адже від того, якими думками, ідеями пробуджуються почуття дитини, як стосуються ці ідеї передової суспільної практики, значною мірою залежить формування її думок, переживань, поглядів на життя» [3].

Виховання дітей, з погляду С. Русової, має бути індивідуальним, пристосованим до природи, національним за змістом, відповідати вимогам часу, бути незалежним від політики.

Головною метою дошкільного виховання, як і родинного, С. Русова визначає «...не вчити дитину, не давати їй готове знання хоч би саме початкове, а більш усього збудити в дитині її духовні сили, розворушити цікавість, виховати її почуття, щоб очі дитини вмiли бачити, вуха дослухатися до всього, рученята вмiли працювати з олівцем, з глиною і папером. Це той ґрунт, на якому школа зможе будувати свою першу освіту» [2].

На її думку, велике значення у естетичному вихованні дітей природою має також «...безпосередній вплив особи учителя, його щире захоплення красою, його настрої. Але він не має опановувати дітьми:

бажано лише ставити дітей в єднання з природою, взагалі з красою, хай діти, кожний по своєму, підлягають цим враженням, не може учитель, садівниця, мати нав'язувати дитині свій смак, свій настрій. Так само, йдучи далі, ми знайомимо дитину з різними мистецькими творами – малюнками, різьб'ярством, словесними і музичними творами і даємо їм безпосередньо, вільно впливати на дитину, викликати у неї ті або другі почуття, не втручаючись в ці великі враження, бо вони самі в собі міцніші од наших пояснень. Краще утворити таку вільну, щирю атмосферу, щоб діти самі якнайкраще висловили, виявили своєю власною творчою активністю, як саме вразив їх той чи інший мистецький твір. Обов'язок садівниці в тому, щоб вибирати такі твори, які б найкраще впливали на високі почуття дітей і були б такі прості в своїй красі, щоб викликали творчу активність дитини в справі виявлення свого настрою. Добре теж сполучати враження від мистецького твору з враженнями природи... На екскурсіях варто декламувати такі вірші, які найкраще вимальовують ту саме природу, серед якої дитина гуляє...» [4].

Продовжуючи свою думку, С. Русова зазначала, «ми, вихователі, як найбільше ухилиймося від критики, бо вона шкідливо відбивається на дитині», «... усе виховання наших дітей має бути позначене мистецтвом, естетичними прийманнями і емоціями» [4].

Отже, нам, дошкільникам, варто звертатися до спадщини великих педагогів, коли цього вимагає життя: брати на озброєння багатство ідей з цієї невичерпної скарбниці глибоко психологічної, гуманістичної суті педагогічної системи. Праці видатних педагогів овіяні ідеєю віри у можливості дитини, переконанням у необхідності глибокого, але обережного, делікатного проникнення у її невичерпно багатий, складний і вельми вразливий внутрішній світ з метою допомоги їй на суперечливому шляху особистісного розвитку та самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Плохій З. Виховання екологічної культури дошкільників. – Київ, 2002.
2. Маленький українець: педагогічні ідеї С. Русової / упоряд. : Л. Синекон, Н. Ковальчук. – Київ : Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу»)
3. Виховувати любов'ю: За спадщиною В. Сухомлинського / упоряд. : Т. Вороніна, Т. Науменко. – Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу»)
4. Русова С. Вибрані педагогічні твори. – Київ : Освіта, 1996. – 304 с.

Рудницька-Юрійчук І.Р.

кандидат педагогічних наук;

Андрушко М.В.

студент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Процес модернізації України, її соціально-політичний стан спрямовані на входження в європейський простір, що зобов'язує до прогресивних змін та пошуку нових стратегій розвитку у сфері дошкільної освіти. Головними умовами змін на даному етапі виступають удосконалення змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей та принципів, переорієнтація на розвиток особистості дитини.

Сучасний розвиток дошкільної освіти характеризується переходом від традиційної моделі виховання до розвивальної конструктивної моделі, орієнтованої на результат. Актуальним питанням сьогодення є створення сприятливих умов для особистісного становлення й творчої самовираженості кожного дошкільника, формування його життєвої компетентності. Окремі аспекти особистісного підходу відображені у працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема: Х.Д. Алчевська, І.Д. Бех, Є.М. Водовозова, С.І. Подмазін, О.Я. Савченко, К.Д. Ушинський.

Особистісно зорієнтована модель виховання базується на ставленні вихователя до особистості вихованця, допомозі дитині у самоусвідомленні, відкритті творчих можливостей, стимулюванні прагнення дитини робити «по-своєму», проявляти своє «Я», заохочуванні її до саморозвитку. Дана модель висуває особистість дитини на перше місце, зосереджується на створенні навчально-розвивального середовища. «Особистісно орієнтоване виховання – це утвердження людини як найвищої цінності, навколо якої ґрунтуються всі інші суспільні пріоритети», стверджує І.Д. Бех [1]. Перехід на особистісно орієнтовану модель виховання потребує зміни ставлення педагога до заняття. Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та освітніх програм вихователів повинен організувати зайнятість дитини протягом

усього дня відповідно до інтересів групи. Проте, бажання дітей дуже часто можуть різнитися і педагогові, на жаль, краще організувати освітній процес за навчально-дисциплінарною моделлю навчання. У такому випадку не береться до уваги особистість дитини, її прагнення та ідеї. Гуманізація освітнього процесу, педагогіка співробітництва, взаєморозуміння та взаємоповага зводиться нанівець. Поглянувши на роботу державного дошкільного закладу можна побачити велику наповнюваність груп, у результаті чого педагог зустрічається з такими проблемами, як брак часу на занятті, втрата дитячої уваги та зосередженості, неможливість задовільнити потреби кожного вихованця.

«Якщо педагогіка хоче виховати людину у всіх відношеннях, то вона повинна спочатку пізнати її в усіх відношеннях», – К.Д. Ушинський. Вітчизняний вчений теоретично обґрунтував індивідуальний підхід, а також його впровадження в умови колективного навчання. Педагог зазначає, що єдиної чіткої структурної системи у даній моделі не існує, оскільки наставник не може передбачити усі бажання дитини. У дитиноцентрованій моделі виховання педагог повинен бути, перш за все, творчим та креативним, добрим та чуйним [2, с. 102].

Даючи кожній дитині можливість досягти більш-менш значного успіху у певній сфері діяльності, а особливо виявити себе у тих конкретних діях, що відповідають її природнім можливостям, педагог таким чином індивідуалізує навчально-виховний процес. Важливо розкрити кожну дитину, віднайти у ній найменшу частинку таланту і підштовхувати на саморозвиток – це одна з основних завдань індивідуалізації процесу навчання та виховання.

Одним із найважливіших етапів розвитку особистісно орієнтованої моделі у дошкільній освіті виступає процес гуманізації освітнього простору. Мудрість гуманної педагогіки полягає у наближенні дітей до пізнання себе. Новий підхід до дитини вимагає її залучення в якості партнера під час навчання, як суб'єкта спілкування та діяльності. Тому на нинішньому етапі розвитку дошкільної освіти вкрай важливо створювати такі освітні ситуації, в яких дитина може вчитися, адаптувати і змінювати свій індивідуальний досвід, а головне – шукати рішення, які мають значення в їх власному житті.

Ш.О. Амонашвілі зауважує: «Дитина є Явищем у нашому земному житті, а не випадковістю; дитина як явище несе в собі своє життєве завдання, життєву Місію». Створюйте такі умови, щоб дитина усвідомила велич добрих слів, думок, вчинків, відповідальність за них.

Варто зазначити, що керуючись принципами педагогіки співробітництва, вихователь може уникнути деяких проблем, адже орієнтуючись на особистість дитини, зможе зрозуміти її [3]. Спрямовуючи зусилля на формування позитивного, тривалого і свідомого ставлення дошкільників до виховного процесу, створюючи емоційно позитивну атмосферу в групі, педагог вміло допомагає дітям не розчаровуватися, не втрачати впевненості в собі.

Дошкільна освіта – одна із перших ланок, що має забезпечити соціокультурний розвиток з орієнтацією на загальнолюдські та національні цінності. Базовий компонент дошкільної освіти пропонує наступні засади:

- важливість дитинства;
- збереження та розвиток культури дітей;
- формування найкращих передумов для розвитку та дорослішання дошкільника;
- толерантність та повага до маленької особистості, належне ставлення до набутого особистісного досвіду дитини;
- високопрофесійний підхід до розвитку особистості, раціоналізація отриманих знань, умінь, навичок, породжених потреб, захоплень, ідей, планів та особистісних якостей і вольової поведінки дошкільника;
- пріоритетність соціально-морального розвитку особистості, формування в дітей колективізму, уміння співпрацювати з однолітками, враховувати інтереси оточуючих та узгоджувати їх між собою;
- формування в дітей цілісної, реалістичної картини світу, основ світогляду [4].

Реалізація на практиці особистісно орієнтованої моделі навчання вимагає від педагога вміння виокремити та піднести індивідуальність кожної дитини, тобто застосування в навчально-виховній роботі особистісно орієнтованого підходу.

Уміння жити в мінливому, швидкоплинному середовищі, пристосовуватися до змін, відчувати свободу, проявляти активність, власну творчість, розвинути базис особистої культури, навчити бути членом суспільства – найважливіші завдання виховного процесу, що реалізуються в особистісно орієнтованому підході до дитини.

Реалізуючи у навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти важливість індивідуальності кожної дитини, у вихователя виникає необхідність використовувати індивідуальний та диференційований

підходи, як засоби реалізації особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти. Застосування індивідуального підходу передбачає ставлення до кожної дитини як до самобутньої, оригінальної, неповторної людини, ураховуючи багатогранність і різноманітність характеристик кожної конкретної дитини (статевих відмінностей, темпераменту, характеру, здібностей), усвідомлюючи, що кожна дитина не краща й не гірша за іншу, а діти просто різні.

На основі вищесказаного, виділимо основні ознаки особистісно зорієнтованого навчання:

- основна увага на прагнення дитини;
- гнучка система навчання;
- партнерське спілкування вихователя з дошкільниками;
- співпраця учасників виховного процесу;
- повага до дитини;
- можливість вибору для дошкільника, усвідомлення відповідальності за нього;
- пристосування методик до навчальних можливостей та індивідуальних особливостей кожного;
- заохочення до саморозвитку та самовираження;
- турбота про духовне та фізичне здоров'я вихованців;
- використання набутих дитиною знань у житті.
- засвоєння дітьми програмового матеріалу, з урахуванням бажань кожної дитини.

Отже, у процесі навчання та виховання важлива спільна праця, взаємодія дитини та дорослого. За допомогою спеціально організованого середовища, особливостей спілкування педагог встановлює тісний емоційний контакт з дитиною, тим самим допомагає собі в подальшій реалізації освітніх вимог до дітей. Завдяки впровадженню особистісно орієнтованої моделі навчання та виховання педагоги вирішують чимало важливих, життєво необхідних проблем щодо формування молодого покоління, його соціалізації і самоствердження як особистості в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Топка О.А. Особистісно-орієнтований підхід як чинник удосконалення управління процесом виховання в загальноосвітньому навчальному закладі.

URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/63.pdf (дата звернення: 10.10.2020).

2. Аніщук А.М. Індивідуалізація виховання і навчання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М.В. Гололя, 2010. 102 с.

3. Амонашвили Ш.А. Как любить детей (опыт самоанализа). URL: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=134353> (дата звернення: 10.10.2020).

4. Киричук Т.В. Особистісно орієнтований підхід до дитини в освітньому просторі ДНЗ. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4. С. 26–32.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Асланов И.И.

доктор философии по физике, доцент;

Гасанова С.Э.

*кандидат физико-математических наук, ассистент,
Азербайджанский медицинский университет*

ОБЛАЧНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Новые требования к обучению будущих специалистов, реализация их интеллектуального потенциала вызывает необходимость внедрения в учебный процесс инновационных информационно-коммуникационных технологий. Европейская стратегия ЕС «Европа 2020» рассматривает инновацию как фактор увеличения рабочих мест, улучшение жизни при условии повышения эффективности систем образования и развития информационного общества в бизнес-процессах, обеспечивающих преимущество и в других отраслях [7]. Так как облачные технологии (облачные вычисления, cloud computing) вызвали качественный скачок в бизнесе и бизнес-процессах, то это не могло не повлиять и на сферу образования. Сегодня образовательные учреждения, в частности университеты, признают облачные технологии полезными для упрощения ведения и администрирования учебных процессов, а также улучшение общего взаимодействия сотрудников.

Облачные вычисления (технологии) предусматривают удаленную обработку и хранение данных. Под «облаком» понимают дата-центр, сервер или их сеть, где хранятся данные и программы, предоставляемые как услуги, соединяясь с пользователями через Интернет.

Использование облачных вычислений в образовании раскрыто в трудах Н. Склейтев, Триус Ю.В., Шишкиной М.П., М. Арбруст, Катц Р.Н. и др. [2; 3; 4; 5; 9]. Влиянию облачных технологий на высшее образование посвящены подробные исследования авторов

С.С. Сейдаметова, Э.И. Абляимова, Меджитова, Л.М. и др. [1]. Исследования также показали, что облачные сервисы широко применяются в учебных заведениях стран, но наряду с этим их использование является недостаточно систематически. Вместе с тем необходимо отметить, что отечественные исследования реализации облачных технологий в высшей школе Азербайджана исследованы недостаточно.

По прогнозу экспертов, сегодня именно облачные сервисы и технологии приобретают особенно стремительное развитие. Такие крупные «облачные» компании как Amazon, Microsoft и Google начинают влиять не только на мир компьютерных серверов, на хранение данных и на сетевую деятельность в центрах вычислений. Все чаще они также функционируют со смартфонами, датчиками и другими устройствами в Интернете вещей. Облачные технологии играют все более важную роль в образовании благодаря многим присущим им преимуществам. Ведущие поставщики облачных технологий признали важность корректировки их вычислительных услуг специально для нужд учебных заведений. Они выпускают специализированное программное обеспечение – пакеты по низким ценам, чтобы больше заведений смогли себе позволить использование этих технологий. Поскольку такие инновации, как искусственный интеллект и коммуникационные устройства становятся популярными, пользователи размещают облачные компоненты в мобильных вычислительных и электронных маркетинговых кампаниях [8].

Сектор образования пользуется преимуществами облачных технологий, используя их для хранения учебных материалов. В течение семестра студенты и преподаватели могут общаться в онлайн. Преподаватели могут легко обновлять программу и публиковать учебные материалы в Интернете. С помощью различных моделей облачных технологий, получая услуги по инфраструктуре, платформе или программному обеспечению, образовательные учреждения могут сократить расходы и повысить эффективность учебного процесса, а также хранить, обрабатывать и анализировать данные. Это выгодно для университетов, так как получение постоянного доступа к различным средам совместной работы и важных приложений требует минимальных инвестиций в оборудование и в лицензированные облачные программные средства.

Однако, согласно исследованиям, основной причиной отказа клиентов от облачных услуг является именно неудовлетворенность

уровнем безопасности данных. А это, в свою очередь, может стать причиной юридической ответственности руководства университета перед своими работниками, третьей стороной и студентами. Также следует подчеркнуть, что природа облаков означает больший риск атак на конфиденциальные данные учреждений и предусматривает зависимость от конкретного поставщика услуг. Поэтому учебные заведения видят необходимость в консолидированных и последовательных средствах контроля за соблюдением конфиденциальности данных [6].

Мощности современных вычислительных машин и технологий также помогают появлению онлайн-академий открытого образования и платформ, позволяющие абитуриентам поступать на специальные курсы и учиться дистанционно. Это незаменимая возможность для студентов с ограниченными возможностями, а также для людей, которые хотят специализироваться в какой-либо области знаний. До сих пор наиболее серьезным препятствием для такого рода инноваций была стоимость устройств. Но с увеличением наличия недорогих ноутбуков и смартфонов, все большее количество студентов имеет возможность получить доступ к этим инструментам при обучении.

Мировой опыт свидетельствует, что инновации в образовании, основанные на облачных технологиях, являются эффективными и в ближайшие 5–6 лет заметно повлияют на глобальное развитие, потому что сегодня наблюдается постепенная миграция образовательных сервисов в облако. Использование облачных технологий в обучении – это следующий этап к предоставлению учебному процессу свойств адаптивности, гибкости, открытости и мобильности.

Список использованных источников:

1. Сейдаметова З.С., Абляимова Э.И., Меджитова Л.М., Сейтвелиева С.Н. Облачные технологии и образование. Симферополь : ДИАЙПИ, 2012.

2. Склейтев Н. Облачные вычисления в образовании: аналитическая записка. Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании. Москва: ЮНЕСКО, 2010.

3. Триус Ю.В. Облачные сервисы и система MOODLE: интегрирование и поддержка. Материалы 3-й международной научно-практической конференции. Теория и практика использования системы управления обучением Moodle. Киевский национальный университет строительства и архитектуры, 21–22 мая 2015 г.

4. Шишкина М.П., Носенко Ю.Г., Попель М.В. Облачные сервисы и технологии в научной и педагогической деятельности: методические рекомендации. Киев : Институт информационных технологий и средств обучения АПН Украины, 2016.

5. Armbrust M., Fox A. Above the Clouds: A Berkeley View of Cloud Computing Electrical Engineering and Computer Sciences University of California at Berkeley Technical Report No. USB-EECS-2009-28.

6. BV Pranay Kumar, Sumitha Kommareddy, N.Uma Rani. Effective ways cloud computing can contribute to education success. Advanced Computing. *International Journal (ACIJ)*, 2017. Vol. 4, no. 4, p. 32.

7. European Commission (2010) Communication from the commission Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PD>.

8. Hardy Q. Information technology and business processes that provide leadership in 2016, Dec. Cloud Computing, etc. Will Keep Growing and Growing. *The New York Times*. P. B3.

9. Katz R.N. The Tower and the Cloud: Higher Education in the Age of Cloud Computing. USA : Educase-2008.

Бондар Ю.О.

викладач,

Запорізький державний медичний університет

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ

На сьогоднішній момент існує кілька поглядів на проблеми дистанційного навчання – від думки, що це нова педагогічна форма надання освітніх послуг, до ідеї розширення можливостей традиційної освітньої системи за рахунок комп'ютерних технологій. Варто зазначити, що дистанційне навчання – це не система самоосвіти, не метод навчання, а її форма, де викладач та студент знаходяться на відстані, але мають можливість постійно спілкуватися за допомогою сучасних інформаційних технологій.

До засобів навчання належать мережеві технології, які поділяються на такі різновиди:

– асинхронні мережеві технології (офлайн-навчання) – засоби комунікації, які дозволяють передавати і отримувати дані у зручний час для кожного учасника процесу, незалежно один від одного. До цього типу комунікацій можна віднести форуми, електронну пошту та ін.

– синхронні мережеві технології (онлайн-навчання) – засоби комунікації, які дозволяють обмінюватися інформацією у режимі реального часу. Це голосові та відеоконференції, текстові конференції (чати), технології Skype та ін. такі технології зручні, коли учасники віддалені один від одного територіально.

Найбільш поширеними платформами для дистанційного навчання є Adobe, MOODLE, Google групи, Microsoft Office 365, Learnme, Eduardo, Google Forms, Skype-конференції.

MOODLE. Система пропонує користувачеві різні панелі інструментів, можливість відстежувати прогрес студентів і підтримку мультимедіа; дає можливість створювати курси, адаптовані під мобільні телефони. Викладач може на свій розсуд використовувати як тематичну, так і календарну структуру курсу. За допомогою вбудованого календаря можна визначати дати початку та закінчення курсу, виконання певних завдань, строки тестування.

Learnme. Це безкоштовна хмарна платформа для онлайн-навчання, відносно проста і зрозуміла для розміщення навчального матеріалу та роботи з нею. Якщо є готові матеріали для наповнення курсу лекції, тести, то за один вечір можна зареєструватися і створити дистанційний курс. Але безкоштовно можна створити тільки три курси до 20 осіб у групі.

Eduardo. Для колективної роботи над проектуванням курсу ,коли за електронною адресою запрошуються колеги і створюється команда, можна використовувати програму Eduardo. Ця платформа дозволяє використовувати у навчанні відео, тексти, документи, створювати більше десяти різних завдань. Це зручна робота для авторського колективу. На цій платформі можна запропонувати творчі завдання, відкриті завдання для розвитку мислення, перевіряти відповіді та вступати у дискусії на форумі курсу. Безкоштовно можна створити п'ять курсів до 30 осіб у групі.

Google Forms. Це онлайн-сервіс для створення форм зворотного зв'язку, онлайн-тестувань і опитувань. Розглянемо переваги цього сервісу:

- простота у використанні (форму не потрібно завантажувати, просто надсилаємо за адресами електронної пошти і отримуємо назад виконане завдання);
- доступність 24/7 (створена форма може зберігатися хмарно, тому, щоб не трапилося, форма нікуди не зникне);
- індивідуальне оформлення (дуже багато шаблонів оформлення, є можливість створити форму самостійно);
- безкоштовність (сервіс повністю безкоштовний);
- можливість працювати через мобільні пристрої (Google Forms адаптовані під мобільні пристрої);
- зрозумілість (Google Forms збирають і професійно оформлюють статистику по відповідях, можна одразу перевіряти результати);
- можливість індивідуальної або групової розсилки;
- можливість оперативно контролювати і оцінювати результати навчання;
- швидка фіксація результатів в таблиці Excel, що зручно для обробки та підготовки звітних матеріалів.

Skype-конференції. Багато людей користуються програмою Skype. Але є деякі можливості цієї програми, про які забувають, а можливо і не знають.

- здійснення конференц-дзвінків (функція передбачає наявність до 25 абонентів, включаючи самого ініціатора дзвінка);
- відеозв'язок (Skype робить доступним як звичне спілкування між двома користувачами, так і відеоконференцію з можливістю підключення до 10 з'єднань);
- передача текстових повідомлень (являє собою звичайний чат);
- передача різних файлів (об'єм файлів може бути різним);
- трансляція зображення з екрану свого монітору на монітор одного з абонентів.

У Запорізькому державному медичному університеті для роботи зі студентами під час навчального процесу викладачі користуються технологіями MS Office 365. «MS Office 365 – це хмарне рішення, що надається за підпискою і містить набір програм, що базується на хмарних технологіях і включає в себе безкоштовну електронну пошту, службу обміну миттєвими повідомленнями, засіб проведення

відеоконференцій і здійснення голосових викликів, а також дозволяє створювати і редагувати документи в онлайн-режимі» [6].

Дистанційна робота студентів організована викладачем у середовищі MS Office 365 шляхом створення команд у додатку MS Teams. Така організація самостійної роботи студента у команді дозволяє зробити спілкування викладача зі студентами більш мобільним та ефективним. Викладач розміщує завдання для самостійної роботи для спільного доступу завдяки використанню сучасних хмарних сервісів OneDrive і Teams. Окрім самого завдання викладач задає критерії оцінювання та встановлює строки здачі студентом виконаного завдання. За встановленими критеріями викладач розподіляє бали, які студент отримує за виконану роботу.

За допомогою додатку MS Forms можна створювати опитування і тести, а також перевіряти результати виконаних завдань. One note (Class notebook) дає можливість робити записи під час занять, призначати завдання групі, або окремим студентам.

В цілому, новий дистанційний підхід до формування адаптивного контенту навчання студентів ЗДМУ дозволяє налаштовувати процес навчання, враховуючи загальний рівень підготовки студентів, а також створює умови для розкриття індивідуальних здібностей студента та формування його професійних компетенцій.

Список використаних джерел:

1. Блажко О.О. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання студентів у ВНЗ // Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – С. 10–11.

2. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ : Атіка, 2015. – С. 77–140.

3. Власенко І.Г. Впровадження дистанційного навчання – вимога сучасності // Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – С. 12–13.

4. Морзе Н.В. Інформаційні технології в навчанні : навч. посіб. / за ред. Н.В. Морзе. – Київ : Видавнича група ВНУ, 2004. – 240 с.

5. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>.

6. Технології дистанційного навчання у ЗДМУ. URL: http://dl.zsmu.edu.ua/p_45.html.

7. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazhuje>.

Волощук І.А.

кандидат педагогічних наук, старший викладач;

Семенко О.В.

студентка,

Криворізький державний педагогічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Для всього світового співтовариства сьогодні характерним є становлення оновленої системи освіти, яка реалізує потенціал інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Інформатизація освіти – це процес забезпечення всієї сфери освіти теорією і практикою розробки та використання сучасних інформаційних технологій, спрямованих на реалізацію цілей навчання, виховання та розвитку.

Пізнавальна активність є однією з ключових характеристик особистості, формування якої є метою навчання. Ознаками пізнавальної активності в будь-якій діяльності є готовність до праці, прагнення до самостійної діяльності, якість роботи, способи вибору оптимальних методів вирішення задач [1].

Поняття «діяльність» є одним з основних у психології, тому йому важко дати чітке визначення. Діяльність – це взаємний процес впливу людини на навколишній світ і навколишнього світу на людину.

Одним з основних видів людської діяльності є пізнавальна. Це діяльність особливого роду і вона взаємопов'язана з будь-якою іншою діяльністю.

«Пізнавальна діяльність – це єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення й практичної діяльності. Вона здійснюється на кожному життєвому кроці, в усіх видах діяльності й соціальних стосунках учнів, а також шляхом виконання різних предметно-практичних дій у навчальному процесі» [3].

Основою будь-якої навчальної діяльності учня у будь-якому віці є пізнавальна активність. Без достатньо високого рівня цієї активності неможливо ефективно організувати навчальний процес.

Вивченням проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності займалися такі психологи та педагоги: Ю. Бабанський, В. Давидов, О. Матюшкін, М. Махмутов, В. Паламарчук, Г. Шукина.

Показниками пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності є: питання учнів до вчителя; бажання учнів брати участь у навчальній діяльності; активна робота учнів із знаннями, вміннями і навичками; критичність; тенденція до аналізу допущених помилок в процесі виконання навчальних завдань; бажання зрозуміти причину досліджуваного явища; самоконтроль, самоаналіз і самооцінка власних пізнавальних та практичних дій; активна участь у колективній роботі класу [1].

З метою підвищення рівня пізнавальної активності учня, процес навчання повинен збагачуватися такими прийомами та методами, які сприяли б формуванню високого рівня активності та створювали умови для активного самостійного засвоєння знань, умінь та навичок. Цього можна досягти за допомогою засобів ІКТ.

Засоби інформаційно-комунікаційних технологій – це програмні, апаратні й технічні засоби та пристрої, що забезпечують операції збору, виробництва, накопичення, зберігання, обробки, передачі інформації та доступу до інформаційних ресурсів локальних та глобальних комп'ютерних мереж [2].

Дидактичні та технологічні можливості засобів інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують наступну реалізацію освітньої діяльності: реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації; інтерактивний діалог; візуалізація навчальної інформації; управління реальними предметами, відображенням на екрані моделей різних об'єктів; пошук інформації, включаючи аудіовізуальну, у різних

базах даних, на сайтах і порталах мережі Інтернет в діалоговому режимі реального часу; автоматизований контроль та самоконтроль.

При розробці засобів активізації пізнавальної діяльності в процесі навчання математики можуть бути використані наступні можливості інформаційно-комунікаційних технологій:

1. Візуалізація навчальної інформації, що складається з наочного подання: практичні ситуації, реальні процеси та явища, які демонструють відсутність математичних засобів для опису ситуації мовою математики або ведуть до отримання нової не вивченою математичної моделі; малюнки, графіки, моделі, що ілюструють завдання теоретичного характеру, спроба вирішення яких призводить до виникнення проблемних ситуацій.

2. Моделювання та інтерпретація інформації про досліджувані об'єкти, їх взаємозв'язки, процеси, явища як реальних, так і віртуальних. Ця можливість реалізується в процесі навчання математики шляхом здійснення віртуальних експериментів для спостережень, експериментів, вимірювань, побудови графіків, їх перетворень, вивчення моделей, які дозволяють виявити нові невідомі факти та властивості ще без пояснення, обґрунтування.

3. Дослідження математичних моделей, зміна їх параметрів, створення власних моделей.

4. Реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації в цифровій формі про досліджувані об'єкти, явища, процеси, в тому числі отриманої в результаті використання ІКТ для дослідження математичних моделей.

5. Автоматизація процесів обчислювальної, інформаційно-пошукової діяльності, а також обробка результатів навчального експерименту з можливістю багаторазового повторення фрагмента або самого експерименту.

6. Використання інформаційних джерел Інтернету під час реалізації освітніх проєктів, самостійних робіт досліджуваного характеру, розробки та перевірки гіпотез, їх обґрунтування тощо [4].

Отже, можна продемонструвати наступні можливості використання ІКТ як засобу для підвищення пізнавальної активності учнів: формування пізнавальної мотивації, збудження інтересу до опанування предмета; розвиток наочного мислення; формування вміння створювати, застосовувати та трансформувати моделі та схеми для вирішення навчально-пізнавальних завдань; організація самостійної пізнавальної та

дослідницької діяльності учнів, їх діяльності по самостійному використанню ІКТ для пошуку та засвоєння навчальної інформації; здійснення диференційованого контролю, самоконтролю та корекції математичних знань та вмій учнів.

Список використаних джерел:

1. Головань М.С. Розвиток пізнавальної активності учнів в процесі навчання алгебри і початків аналізу на основі НІТ. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ : УДПУ ім. М.П. Драгоманова, 1997. – 190 с.
2. Попович Н.М. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на якість підготовки фахівців у ступеневій педагогічній освіті / Попович Н.М. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (педагогічні науки). – 2009. – № 47. – С. 95–99.
3. Хайдарова О.С. Проблема формування пізнавальної діяльності молодших школярів з помірною розумовою відсталістю. – С. 150–157.
4. Яковлев А.И. Информационно-коммуникационные технологии в образовании / А.И. Яковлев // Информационное общество. – 2001. – Вып. 2. – С. 32–37.

Лєвша Л.І.

*студентка першого курсу
другого (магістерського) рівня вищої освіти;*

Плющ В.М.

*доктор педагогічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ

Інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною частиною нашого життя і проникли в усі сфери діяльності, зокрема й освіту. Цифрові навички стали невід'ємною частиною професійних завдань. Диджиталізація сприяла формуванню повноцінного віртуального освітнього середовища відкритих знань, електронних освітніх систем, створення умов для дистанційної взаємодії суб'єктів навчання,

забезпечила доступність освітніх матеріалів провідних світових закладів освіти. Систематичне використання інформаційно-комунікаційних технологій обумовлене потребами 21 століття і передбачає зміни стилю та форм педагогічної взаємодії. Таким чином, незаперечною є актуальність формування цифрових компетенцій учнів в умовах цифрового суспільства і цифровізації навчання.

Теоретичним підґрунтям розв'язання проблеми інформаційно-цифрової компетентності особистості на сучасному етапі є результати наукових праць багатьох учених (В. Биков, Ю. Жук, Н. Морзе, М. Жалдак, С. Литвинов та ін.). Важливість формування проблеми цифрової компетентності підтверджено дослідженнями В. Браздейкіс, В. Вембера, О. Кузьмінської, Н. Морзе, Дж. Равен, О. Спіріна, К. Пукеліса.

Про необхідність формування та розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності особистості наголошено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції «Нової української школи», Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки (2018) тощо.

Варто наголосити на різних підходах до трактування означеного терміну в дослідженнях науковців. Для характеристики компетентності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій використовується декілька понять, а саме «інформаційна компетентність», «цифрова компетентність» (digital competence), «цифрова грамотність» (digital literacy).

Наприклад, в Законі України «Про освіту» «інформаційно-комунікаційна компетентність» визначена як одна з провідних [1].

У концепції Нової української школи інформаційно-цифрову компетентність визначено, як здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією в професійній діяльності, в публічному просторі, приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність, алгоритмічне мислення, навички безпеки в Інтернеті, розуміння етики роботи з інформацією [2].

У працях О. Спіріна інформаційна компетентність обґрунтована як підтверджена здатність особистості використовувати інформаційні

технології для гарантованого опанування інформації з метою задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини [4, с. 11].

У наукових розвідках А. Феррарі поняття «цифрова компетентність» трактована як набір знань, умінь, які необхідні для використання інформаційних технологій та цифрових медіа для виконання завдань; розв'язання проблем; керування інформацією; співробітництва; спілкування; створення і поширення контенту; спільної діяльності та задоволення потреб [5].

На думку Г. Солдатова, цифрова компетентність є частиною соціальної компетентності особистості, її засвоєних компетенцій, що дозволяють успішно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в житті. Автор наголошує, що окреслене поняття передбачає оволодіння не лише певними загальними та професійними знаннями та вміннями, які представлені в різних моделях інформаційно-комунікативної компетентності, а й відповідну установку на ефективну діяльність і особисте ставлення до неї, засноване на почутті відповідальності [3].

Таким чином, спільним для визначень цифрової компетентності можна визначити здатність володіння відповідними знаннями, вміннями та навичками оволодіння, обробки, трансформації та використання інформації у різних галузях діяльності для якісного виконання професійних функцій.

Засобами формування цифрової компетентності учнів є використання цифрових (он-лайн) платформ і ресурсів, що дозволяє забезпечити більш продуктивну роботу під час навчання. Серед різноманіття он-лайн сервісів та інструментів для формування цифрової компетентності учнів на уроках хімії виокремлюємо дві групи: он-лайн платформи для забезпечення організації навчання учнів в цілому в умовах дистанційного чи змішаного навчання; он-лайн сервіси для створення дидактичного матеріалу, які можна використовувати як під час традиційного, змішаного чи дистанційного навчання.

До першої групи сервісів для безпосередньої організації он-лайн навчання належать Google Classroom та Microsoft 365. Наприклад, платформа Google Classroom містить інструменти Google Docs, Google Drive і Gmail, Google Sites, Google Slides, Google-форми та дозволяє створювати віртуальні класи, завдання з можливістю прикріплення

посилань, мультимедійного контенту (наприклад, YouTube), різних типів файлів, а також зберігати файлів на Google «диск», визначати терміни складання завдань, передбачає журналу оцінок, можливість редагування і коментування поданих на перевірку завдань з динамічним відображенням поправок в режимі реального часу.

Друга група сервісів може бути представлена:

1. Інструментами для он-лайн тестування (Socrative, Google-форми та Microsoft форми та ін.).

2. Сервісами й інструментами для оцінювання письмових робіт (електронна пошта, Хмарні сховища Google Drive і Microsoft OneDrive та ін., які крім зберігання та обміну файлами дозволяють працювати з документами колективно, редагуючи їх безпосередньо в браузері).

3. Засобами он-лайн візуалізації для організації діяльності та оцінювання досягнень учнів (створення кластерів (Bubb, Saco), ментальних карт (Mindmeister, Popplet), інтерактивних вправ (LearningAps, Kahoot), стрічок часу (Timerime), інфографіки (Piktochart) тощо.

Всі перераховані сервіси дозволяють працювати синхронно та асинхронно, що уможливило їх використання як під час традиційного, дистанційного, так і змішаного навчання.

Таким чином, в умовах цифрового суспільства та необхідності безперервності навчання досягнення конкурентоспроможності особистості передбачає сформовані на високому рівні цифрові навички та цифрову компетентність. Цьому сприятиме системна робота зі створення відповідного середовища в закладах загальної середньої освіти, що передбачає як належне матеріально-технічне забезпечення, так і відповідну трансформацію сучасних учителів. потребують подальшого вивчення, а саме дослідження підходів щодо створення моделі формування цифрової компетентності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Редакція 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Концепція нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
3. Солдатов Г., Зотова Е., Лебешева М., Шляпников В. Интернет: возможности, компетенции, безопасность. Методическое пособие для работников системы общего образования. М.: Google. 2013. С. 20. URL: <http://detionline.com/assets-/files/research/BookTheorye.pdf>.

4. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 5 (13). 2009. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/183/169>.

5. Ferrari, A. Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxembourg: IPTS-JRC. 2011. URL: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>.

Мачоган А.С.

вчитель інформатики,

«Навчально-виховний комплекс № 99»

багатопрофільна гімназія-школа І ступеня –

дошкільний навчальний заклад Дніпровського міської ради

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З ІНФОРМАТИКИ

На даний момент в навчальному процесі використовують різні педагогічні технології. Дуже часті в застосуванні, дослідні роботи – пошукові завдання, проекти, що передбачають індивідуалізацію навчання, розширенню обсягу знань учнів, використовують на факультативних, гурткових заняттях з метою підготовки учнів до виконання навчальних завдань на найвищому рівні пізнавальної активності та самостійності.

До групи методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності належать методи, спрямовані на формування позитивних мотивів учіння, які стимулюють пізнавальну активність і сприяють збагаченню студентів навчальною інформацією.

Методи формування пізнавальних інтересів учнів викликають позитивні дії та настрої – образність, цікавість, здивування, моральні переживання.

Найпоширенішими серед методів даної групи є:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу.
2. Метод опори на життєвий досвід учнів.
3. Метод пізнавальних ігор.
4. Метод створення відчуття успіху в навчанні.

5. Метод стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

6. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Залежно від форми контрольних завдань перевірка може бути усною, письмовою, графічною і практичною.

Тестові методи перевірки знань становлять систему завдань для оцінювання знань учня за допомогою кількісних норм. Здебільшого передбачають вибір особою, яка проходить тестування, однієї з кількох запропонованих відповідей. Термін запровадив до вжитку у 1899 р. американський психолог Джеймс Кеттел (1860-1944), а тести, як прийом оцінювання почали застосовувати у Великобританії у 1864 р. На відміну від традиційних методів контролю, орієнтованих в основному на перевірку засвоєння конкретних знань, тестовий контроль спрямований на перевірку засвоєння ключових елементів навчального матеріалу. Він відрізняється більшою об'єктивністю, усуває суб'єктивізм, скорочує час на перевірку, сприяє дотриманню єдності вимог, запобігає випадковості при оцінюванні знань, забезпечує сприйняття учнем оцінки як об'єктивної, дає змогу статистично опрацювати одержані результати.

Програмований контроль полягає у пред'явленні до всіх учнів стандартних вимог у процесі перевірки однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. Оцінювання знань здійснюють за допомогою різних автоматизованих або технічних пристроїв.

Роль і значущість форм навчання є визначальною в практиці навчання. Саме від вибору форми заняття залежить досягнення поставлених навчальних цілей.

Реалізація навчально-виховного процесу потребує від сучасного педагога знань та професійного використання різноманітних дидактичних форм, вміння їх удосконалення та модернізації (оновлення).

«Форма» – одне з понять дидактики, що менш за все піддається визначенню. Це часто призводить до термінологічної плутанини, коли навіть в окремих науково-методичних публікаціях поняття форми навчальної роботи і методу навчання вживають як синоніми, що в науці є неприпустимим.

Поняття «форми» передусім є філософською категорією, яка виражає внутрішній зв'язок та спосіб організації взаємодії елементів і процесів як між собою, так і з урахуванням зовнішніх умов. Вона тісно пов'язана з іншою філософською категорією – «змістом». Обидві категорії служать для виявлення внутрішніх джерел єдності, цілісності та розвитку.

На небезпечну тенденцію зниження інтересу учнів до занять, масова практика відреагувала нестандартними уроками, головною метою яких є пробудження й утримання інтересу учнів до навчальної праці.

Нестандартні форми проведення уроків більше подобаються учням, ніж буденні навчальні заняття. У них незвичайний задум, організація, методика проведення. Тому багато педагогів бачать у них прогрес педагогічної думки, правильний крок у напрямку демократизації школи.

Проблемами методики уроку, шляхів його вдосконалення переймалися багато вчених і вчителів таких, як А.М. Алексюк, Ю.К. Банський, Є.М. Ільїн, М.І. Махмутов, В.О. Оніщук, І.П. Підласий, Д.О. Тхоржевський, Н.М. Яковлев та багато інших.

Нестандартний урок – це імпровізоване навчальне заняття, що має нестандартну структуру. Назви уроків дають деяке уявлення про цілі, завдання і методику проведення таких занять. Найпоширенішими типами нестандартних уроків є:

- уроки-прес-конференції;
- уроки-аукціони;
- уроки-ділові ігри;
- уроки-занурення;
- уроки типу КВК;
- уроки-консультації;
- театралізовані уроки;
- уроки з груповими формами роботи;
- уроки взаємного навчання;
- уроки-творчості, які ведуть учні;
- уроки-заліки;
- уроки-сумніви;
- уроки-творчі звіти;
- уроки-формули;
- уроки-конкурси;
- уроки-фантазії;
- уроки-«суди»;
- уроки-пошуку істини;
- уроки-концерти;
- уроки-діалоги;
- уроки-рольові ігри;
- уроки-екскурсії;

– інтегровані уроки тощо.

Нестандартні форми проведення уроків застосовуються, як банально це не звучить більш всього в нетрадиційних уроках.

Весь процес навчання спрямований на засвоєння учнями певного кола знань, умінь та навичок, тому навчальна мета і повинна визначати результат, якого мають досягнути учні класу. Однак до цих пір на практиці все ще домінує інша логіка – переважаюча діяльності викладача, яка виражає в постановці мети стосовно вчителя. Застосовуючи пояснювально-ілюстративну методику заняття, викладачі домагалися міцного засвоєння знань, умінь і навичок. У зв'язку з цим педагогічна наука і шкільна практика спрямовують свої зусилля на пошуки шляхів подолання, удосконалення навчальних занять.

Аналіз уроків та анкетування вчителів переконують, що універсальної, жорсткої структури уроку, придатної для всіх випадків організації навчання бути не може. Тому останнім часом зроблено чимало спроб удосконалити побудову уроків, як форми організації навчання, застосовуючи так звані нестандартні уроки.

Дослідження показують, що для учнів навчального закладу найбільш цікавими є ті уроки, на яких чітко організовано навчально-трудоий процес, де їх залучають до активної пізнавальної діяльності, що приносить їм успіх, радість пізнання й праці.

У процесі проведення нестандартних уроків учень може отримати знання від учителя, книги, перегляду фільму, а також від комп'ютера. Кожному із цих способів передачі знань притаманні переваги і недоліки. Найбільш потрібний, необхідний для кожного конкретного випадку спосіб залежить від виду навчального матеріалу, стилю навчання, обраного учнем, а також від умінь педагога і його методики викладання. Комп'ютер можна запрограмувати так, що він буде володіти багатьма якостями і всіма можливими досягненнями і не матиме недоліків, притаманних книгам, фільмам.

Комп'ютер враховує широкий діапазон індивідуальних особливостей школярів. Він дає змогу кожному учню навчитися в зручному для нього темпі обирати, враховуючи не тільки правильність відповідей на одне або декілька завдань, часові втрати, характер помилок, а й тип і міру достатньої допомоги. Він сприяє формуванню у дітей рефлексії своєї діяльності – однієї із форм самоусвідомлення, яка орієнтована на осмислення людиною своєї діяльності, а також усвідомлення особистості своїх партнерів.

Вплив комп'ютера на систему освіти зумовлено також тим, що можна застосувати найрізноманітніші методи навчання, в тому числі й ті, які в умовах традиційних форм можна використовувати з обмеженням.

Список використаних джерел:

1. Вороніна Т.П. Освіта в епоху нових інформаційних технологій / Т.П. Вороніна. – Москва : АМО, 2008. – 147 с.
2. Горберг Г.С. Інформаційні технології / Г.С. Горберг, А.В. Зафієвській, А.А. Короткін. – Москва : Академія, 2004. – 231 с.
3. Лискова В.Ю. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках інформатики в умовах навчально-інформаційного середовища / В.Ю. Лискова. – Тамбов : Стиль, – 2007. – 380 с.

Михайлова Я.А.

студентка;

Волощук І.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Криворізький державний педагогічний університет

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасній школі, навчаючись, дитина має можливість проявляти свої здібності, творчість, бути активною, а також сформувати свої вміння та навички за допомогою інноваційних технологій. Особливе місце в цьому процесі займає розвиток математичних здібностей.

Вивчаючи математику учні не тільки зміцнюють пам'ять, але й тренують характер. Оскільки для розв'язання певних задач потрібна винахідливість, терплячість, посидючість та уважність. Математика має тісний зв'язок з багатьма науками, а особливо з інформатикою або інформаційно-інноваційними технологіями. Сучасне суспільство не можна уявити без математичних знань.

Модернізована школа повинна давати підростаючому поколінню не тільки знання, вона повинна зробити з індивіда – особистість. Адже за словами Ананьєва «всі ми народжуємося індивідами, а особистостями стаємо вже під час вікового розвитку», тому що з часом ми виростаємо соціалізованими людьми [1, с. 130].

Вишлекати успішну особистість – в цьому і полягає головне завдання сучасної педагогічної школи. Потрібно не просто передати знання, а навчити жити цю особистість, виховувати, формувати та розвивати в ній творчий потенціал. І не менш важливим є сам процес цього навчання, тому що від того, як розповість вчитель матеріал і буде залежати результат здобуття освіти. Необхідною умовою успішного навчання є творча діяльність як учителя-наставника, так і учнів.

Школярі, які розвивають творчі та практичні здібності, особливо в області математики, завжди сильні особистості. Вони можуть критично мислити, нестандартно підходити до вирішення тих чи інших задач, а також інтелектуально та культурно розвиватись. Недарма Антон Макаренко зазначав, що «отказаться от риска – значит отказаться от творчества», тобто це можна розтлумачити так: потрібно ризикувати, не має такої творчої людини, яка б не пішла на ризик, тому що ми б так і не дізнались про винаходи чи відкриття вчених або ж вчителі ніколи б не дізнались про своїх творчо-здібних дітей [2, с. 395].

Проблемі розвитку творчої діяльності здобувачів освіти дуже часто приділяли увагу такі відомі науковці як: Б. Ананьєв, А. Макаренко, Л. Виготський, А. Фурман, С. Сисоєва, Ф. Гальтон, В. Романець, О. Леонтєв, В. Крутецький, М. Фіцула, Ю. Бабанський, В. Сухомлинський та багато інших. Вони у різних аспектах досліджували це питання.

Проаналізувавши такі поняття як «творчість», «діяльність» і «творча діяльність» можемо підсумувати, що творча діяльність – це вияв індивідуальності в таких діях, які об'єднують викладача та школяра, а саме бажання навчити когось з бажанням чомусь навчитися, отримувати знання та дізнатися про щось нове.

Інноваційні технології – це фактори, які модернізують всю систему освіти, корегуючи її з досягненнями в науково-технічній сфері, що повинно з позитивної сторони внести свій вклад у розвиток особистості учня.

Під час вивчення математики задля розвитку творчої діяльності учнів повинні визначати такі педагогічні умови:

- врахування творчої особистості вчителя;

- наявність матеріально-технічної бази в школі;
- творча налаштованість школярів.

При цьому використання інноваційних технологій допоможе більш ефективно організувати процес навчання. По-перше, сучасні інформаційні технології слугуватимуть гарною мотивацією для учнів, тому що існує безліч цікавих уроків, що розвиватимуть їх пізнавальний інтерес. А, по-друге, за допомогою інтерактивних технологій вчитель зможе налаштувати учнів на творчий процес.

Використання новітніх технологій, а саме інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій у навчальному процесі, зокрема під час вивчення математики, забезпечуватиме розвиток творчої діяльності учнів. А також це підвищить і творчий потенціал школярів у цілому.

Отже, під час навчального процесу, зокрема на уроках математики, доцільно використовувати інноваційні технології, завдяки яким відбувається розвиток творчої діяльності учнів.

Список використаних джерел:

1. Ананьев Б.Г. Личность, субъект деятельности, индивидуальность / Б.Г. Ананьев. – Москва : Директ-Медиа, 2008. – 134 с.
2. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: в 8-ми т. Т. 4 / Сост.: М.Д. Виноградова, А.А. Фролов. – Москва : Педагогика, 1984. – 400 с.

Пак Антонина

*доктор философии, старший преподаватель,
Южноукраинский национальный педагогический университет
имени К.Д. Ушинского*

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИДЕОХОСТИНГА YOUTUBE ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ КОРЕЙСКОМУ ЯЗЫКУ В УСЛОВИЯХ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ COVID-19

За последний год сложившаяся во всем мире эпидемическая ситуация заставила внести коррективы и преобразования на систему образования в Украине. Серьезные изменения коснулись и высшие учебные заведения в которых ведется преподавание корейского языка как иностранного (КЯИ). Одним из методов обучения КЯИ в украинских вузах в условиях развития коронавирусной инфекции Covid-19 (Covid-19) является учебный процесс с использованием видеохостинга YouTube.

В данном материале мы решили предпринять попытку, для рассмотрения достоинств при использовании видеохостинга YouTube в обучении КИЯ в украинских вузах.

Об использовании видеохостинга YouTube в обучении иностранных языков ведутся различные дискуссии. Штурба Я.Ю. и Лалова Т.И. [2012] рассматривают достоинства видеохостинга YouTube в изучении иностранного языка. Нечай О.О. [2018] выдвигает определенные требования, которые стоит выполнять при отборе видеоматериала. Н.В. Арчахова, М.П. Слободчикова [2019] рассматривают использование видеохостинга YouTube как средство развития коммуникативных навыков при обучении иностранному языку. Несмотря на научный интерес и труды, посвященные вопросам использования видеохостинга YouTube в преподавании КИЯ в украинских вузах в эпоху Covid-19 и последующий период практически не освещались в интересующем нас контексте.

Актуальность работы определяется необходимостью научно осмыслить возможности использования платформы YouTube в преподавании КИЯ украинским-студентам. Основой для дальнейших рассуждений

будут служить учебный канал по *КИЯ Korean Culture Series & Quick Korean*.

Видеоматериалы учебного канала размещенные на платформе YouTube мы в своей работе используем на занятиях как средство в целях развития навыков говорения, формирования техники чтения, совершенствования умения аудирования на корейском языке и т.д.

В настоящее время в Р. Корея в целях популяризации КИЯ активно создаются онлайн-курсы, образовательные платформы и т.д. На просторах платформы YouTube огромное количество видео уроков по корейскому языку предлагаемые как носителями языка, так и иностранными преподавателями. Однако на занятиях по КИЯ в украинских вузах студентам мы рекомендуем именно учебный канал *Korean Culture Series & Quick Korean*. *Korean Culture Series & Quick Korean* был отобран в соответствии с критериями и требованиями предложенными Нечай О.О. [3, с. 40]:

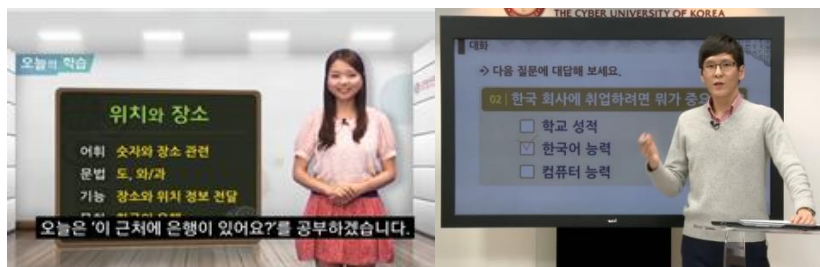
- Аутентичность материала – видеоролик должен быть озвучен носителем языка.
- Соответствие речи требованиям и нормам литературного языка.
- Четкое и качественное изображение, так как оно является основой зрительного восприятия ситуации общения.
- Оптимальная длина видеоролика, поскольку работа с аудио-визуальной информацией в течение более трех минут перегружает оперативную память мозга человека и тем самым нарушается процесс восприятия. В этих случаях рекомендуется делить материал на фрагменты.

Канал *Korean Culture Series & Quick Korean* предлагает видеоуроки по корейскому языку под названием «*바른 한국어 (парын хангуго)*» озвученные педагогами-носителями языка. Видео материалы контента «*바른 한국어 (парын хангуго)*», были разработаны Кибер университетом Корё. Благодаря разработке видео материалов преподавателями (авторами) КИЯ, все нормы соответствуют требованиям современного корейского литературного языка.

Курс контента «*바른 한국어 (парын хангуго)*» специально рассчитан на студентов-иностранцев, владеющих корейским языком в объеме с первого до шестого сертификационного уровня (ТОPIK).

Каждый курс делится на модули. Каждый модуль включает разработанные видеосюжеты с языковыми и речевыми упражнениями.

Как выглядят видеоуроки на канале Korean Culture Series & Quick Korean можно увидеть на рис. 1.

Темы видео уроков разнообразны, средняя продолжительность видеоурока – 15–20 минут, иногда материалы видеоурока делятся на несколько фрагментов. Представляется видео урок с сопровождением субтитров на английском, испанском, китайском, японском языках. Видео материалы на канале Korean Culture Series & Quick Korean хорошего качества с четким изображением. Студентам для доступа к контенту будет достаточно смартфона с выходом в Интернет.

Авторы видеоуроков выстроили уроки таким образом, чтобы студенты-иностранцы могли с помощью диалогов и примеров лучше воспринимать информацию. В данных видео уроках предлагаются различные упражнения по говорению, чтению и т.д., которые студенты-иностранцы должны выполнить за определенный промежуток времени.

Такие упражнения помогают студентам воспринимать и усваивать теоретическую информацию, совершенствовать грамматические навыки, формировать технику чтения, совершенствовать умения аудирования и высказывания(монологического, диалогического), знакомиться с корейской культурой и т.д.

Итак, рассмотрев особенности использования видеохостинга YouTube при организации дистанционного обучения КИЯ для украинских студентов, мы выяснили, что подобные способы проведения занятий в условиях Covid-19 и последующий период необходимы. Включение в образовательный процесс обучающихся видео уроков, располагающегося на видеохостинге YouTube в процессе обучения КИЯ, способствует закреплению не только теоретического материала, но и развитию коммуникативных навыков украинских студентов.

Список использованных источников:

1. Штурба Я. Ю., Лалова Т.И. Роль YouTube в изучении иностранного языка [Электронный ресурс] / Штурба Я.Ю., Лалова Т.И. // Проблемы современной науки. – 2012. – Режим доступа: Роль youtube в изучении иностранного языка – тема научной статьи по наукам об образовании читайте бесплатно текст научно-исследовательской работы в электронной библиотеке КиберЛенинка (cyberleninka.ru) (дата доступа: 08.02.2021).

2. Арчахова Н.В., Слободчикова М.П. Использование видео-хостинга YouTube как средство развития коммуникативных навыков студентов неязыковых вузов при обучении иностранному языку [Электронный ресурс] / Н.В. Арчахова, М.П. Слободчикова // Мир науки, культуры, образования. – 2019. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-video-hostinga-youtube-kak-sredstvo-razvitiya-kommunikativnyh-navykov-studentov-neyazykovyh-vuzov-pri-obuchenii> (дата доступа: 08.02.2021).

3. Нечай О.О. Использование видеохостинга YouTube в обучении иностранному языку [Электронный ресурс] / О.О. Нечай // Проблемы педагогики. – 2018. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-videohostinga-youtube-vobuchenii-inostrannomu-yazyku> (дата доступа: 08.02.2021).

Семененко А.А.

*кандидат філософських наук, старший викладач,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури*

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ОСВІТИ ЯК КОМПОНЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Еклектичність сучасної культури знімає у дусі постмодерністської стратегії опозиції між масовою, народною та «високою» субкультурами й робить популярними і доступними будь-які продукти цих субкультур. Стає відчутною така характеристика сучасності яку Г. Дебор означав як театралізацію: «Суспільство, засноване на сучасній індустрії, не є видовищним випадково або поверхнево – у самій своїй основі воно є глядацьким. У виставі – цьому образі пануючої економіки, мета є ніщо, розвиток – все. Вистава не прагне ні до чого іншого крім себе самої» [3]. Для розуміння сутності соціальних інститутів важливою стала теорія

рольової поведінки І. Гоффмана, який демонструє театральність соціального буття на рівні повсякденного досвіду й ситуацій з життя [2, с. 38]. В цьому контексті стає зрозумілою рефлексія над феноменом гри, який існує на кордоні рефлексивних практик (філософія, політика, наука, магія, релігія, мистецтво тощо) і простору, що не підвладний тотальній рефлексії (ритуал, повсякденність, тілесні практики й переживання тощо).

Гра виступає як референт, медіатор між світами: раціональним та ірраціональним. Інтерактивність та віртуальність сучасної культури формує нову реальність й нові, інтерактивні форми гри, залучені у практики економічного, політичного, соціального життя на основі структур виробництва та утиску бажань й інтенсивної комунікації. Систематична розробка поняття гри у відомій роботі Й. Хейзенги «Ното Ludens» [7] узагальнюється у декількох принципових моментах: гра є протилежність серйозному, гра є вільна діяльність, гра є змагальна і гра є універсальний механізм культуротворення (з неї виникає мистецтво, політика, етика, право та ін.). Теорія Е. Берна про міжособистісну взаємодію, лінгвістика з дослідженнями ролі мовних ігор у смислотворенні й оволодінні реальністю, концепція культурної динаміки як процесу культурно-технологічних перетворень М. Маклюєна – всюди гра є одним з найважливіших етапів культурогенезу та розширення людини у соціальному вимірі. Так, у М. Маклюєна гра сприяє: освоєнню нових стилей соціально доречної поведінки, введення у психічний простір людини нових способів емоціонального реагування, формування нових соціально-рольових моделей, що будуть активуватись у певній життєвій ситуації [5, с. 267]. Врешті Маклюєн визнає, що саме завдяки ігровому елементу культури нові технології соціалізуються й набувають культурного значення.

Сучасний ігровий простір вводить нові формати ігрової комунікації: комп'ютерні ігри (з їх жанровою диференціацією: гоночні, військові, пошукові, симуляторні, стратегічні, квести, шутери, слешери, RPG тощо), міські ігри (пригодницькі, творчі, детективні: «Схватка», «Грохні», «Фотокрос», «Геокешинг», «Енкаунтер» тощо), ділові, мережеві (стратегіні, кооперативні й динамічні), маркетингові тощо .

Психологопедагогічна сутність гри вивчалась багатьма науковцями П.П. Блонським, Л.І. Божович, Д. Бруннером, К. Бюллером, Ш. Бюллером, В. Вундтом, Л.С. Виготським, К. Гроссом, В.П. Зінченко, М.С. Каганом, А.Н. Леонтьєвим, А.Р. Луриія та ін. В педагогіці визнано,

що саме гра є практикою формування фізичних і духовних здатностей людини, його пізнання світу, розвиток уяви, волі, володіння собою. Принцип активності учня один з основних у дидактиці, адже саме ігрова діяльність як педагогічна технологія, здатна створити мотивуюче середовище з параметрами добровільності, можливостями вибору та елементами змагальності. Педагогічна суть ігрових технологій в активізації мислення, посиленні самостійності і творчості, потенціалі самореалізації та самоствердження. Важливим є, що одночасно з засвоєнням знань розвиваються комунікативні вміння. Ігрові форми соціалізації включають у структуру соціальних практик елементи творчості, евристичності, динамічності, що є елементами конструювання сучасної стратегії досягнення успіху. Гра стає активним компонентом освітнього процесу.

У теоретичній традиції представлена різноманітна класифікація ігор як культурного феномену. Одна з типологій представлена Ю. Громико, оснований на діяльнісному підході й втілюється у тріаді: play-game-performance. Перша сприймається як гра у «чистому вигляді», як кураж, «game» це гра по правилам, де умови ігрових дій строго регламентовані й «performance» – вистава, шоу, що відбувається у театрі, кіно, цирку, на стадіоні [3, с. 191]. Розгортаючись у нових реаліях культури XXI ст., де освіта вступає у бій за увагу з безліччю подразників інформатизованого світу, ігрові технології стають одним з провідних інструментів навчальних процесів, демонструючи як ефективність так і небезпеку гейміфікації освітньої комунікації.

Розмаїття ігрових технологій відображено у класифікації, запропонованій Г.К. Селевко: за сферою діяльності (фізичні, інтелектуальні, трудові, соціальні, психологічні), за характером педагогічного процесу (навчальні, тренінгові, контролюючі, узагальнюючі, пізнавальні, виховні, розвивальні, репродуктивні, продуктивні, творчі, комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні), за ігровою методикою (предметно-сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, драматизації), за предметною сферою (математичні, музикальні, театральні, трудові, технічні, народні, менеджерські, комерційні тощо), за ігровим середовищем (без предметів, з предметами, настільні, кімнатні, вуличні, телевізійні, комп'ютерні тощо) [6, с. 60]. Й очевидно демонструє арсенал засобів та форм використання ігрового потенціалу. Одним з напрямків розвитку ігрових педагогічних технологій стає опанування ними комп'ютерних ігор й використання їх у навчальних процесах XXI ст. Створення

комп'ютерних ігор відноситься до творчих індустрій, разом з традиційними видами культурного виробництва (кінематограф, звукозапис, телебачення, реклама тощо). Вже давно доведена ефективність таких видів ігрових комп'ютерних технологій як симулятори (для навчання пілотів, водіїв, медиків), логічні ігри та ігри стратегії (для розвивальних і тренінгових задач у навчанні). Дослідження цих тенденцій в освіті проблематизує багато питань щодо користі та небезпек таких віртуальних ігрових просторів. Так, Д.В. Галкін, у статті присвяченій міждисциплінарному аналізу комп'ютерних ігор, відзначає, що вони здатні спричиняти ефекти навчання комплексним діям – ефектам ціним для успішної соціалізації та являють собою шлях оволодіння сучасними технологіями, але й можуть викликати серйозні аддикції та патологічні ефекти, спричинені ілюзіями легкості дій, системи швидких винагород, пасивністю та залежністю від екранних стимулів [1, с. 69]. Така карнавалізація навчального процесу ще потребує свого ґрунтового аналізу рядом наук і окресленням кордонів безпечності та ефективності гейміфікації освіти ХХІ ст.

Список використаних джерел:

1. Галкин Д.В. Компьютерные игры как феномен современной культуры: опыт междисциплинарного исследования // Гуманитарная информатика. – 2007 – Вып. 3. – С. 54–71
2. Гоффман И. Представление себя другим в повседневной жизни. // Пер. с англ. и вступ. статья А.Д. Ковалева. – Москва : «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2000. – 304 с.
3. Громыко Ю.В. Организационно-деятельностные игры и развитие образования. М., Независимый Методологический Университет, 1992. – 191 с.
4. Дебор Г. Общество спектакля. – Москва : Логос, 2000, – 183 с.
5. Маклюэн Г.М. Понимание медиа: внешние расширения человека / Г.М. Маклюэн / пер. с англ. В. Николаева. – 2-е изд. – Москва : Гиперборей, 2007. – 464 с.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии ДОС Учебное пособие. – Москва : Народное образование, 1998. – 256 с.
7. Хейзинга Й. Homo Ludens. Статьи по истории культуры / Й. Хейзинга. – Москва : Прогресс-Традиция, 1997. – 416 с.

Чорна Є.М.

*учитель української мови та літератури,
Олексієво-Дружківська спеціальна школа № 13
Донецької обласної ради*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

Сьогодні необхідні нові підходи до організації освітнього процесу, які б спиралися на прогресивні інформаційні технології. Адже сучасні здобувачі освіти виховані на аудіо-відео продуктах, комп'ютерних іграх та інших елементах комп'ютерної культури. Саме тому формування нового мислення повинно бути нерозривно зв'язано з тим інформаційним простором, у якому проживає школяр, у якому пізнає оточуючу дійсність, у якому активно діє.

Уроки літератури, виходячи зі своєї специфіки, особливо потребують мультимедійного супроводу. Адже вони повинні бути експресивними, емоційними та ілюстрованими. Специфіка літератури полягає в тому, що це особливий вид мистецтва – мистецтва слова. Головне на уроці – безпосереднє спілкування з книгою, вміння читати і розуміти прочитане. Але зараз учитель усе частіше стикається з тим, що нашим, мало читаючим дітям, щоб зрозуміти книгу, не вистачає історико-культурної бази. Мультимедійний урок, на якому можна одночасно використовувати графіку, текст, відео, фото, анімацію, звуковий супровід, дає можливість створити наочний образ епохи, побачити світ очима живописців, почути авторське читання віршів і прози, таким чином підготувати здобувача освіти до сприйняття художнього твору, створити емоційний настрій.

Мультимедіа технології мають набагато вищу інформаційну щільність, ніж традиційні способи передачі інформації. Справді, одна сторінка тексту містить близько 2 Кбайт інформації. Викладач вимовляє цей текст приблизно за 1–2 хвилини. За ту саму хвилину повноекранне відео приносить близько 1,2 Гбайта інформації. Ось чому «краще один раз побачити, ніж сто разів почути» [3].

Мультимедіа технології можна застосовувати на всіх етапах навчання. У таблиці 1 наведено, як мультимедійні технології можна використовувати на різних етапах уроку.

Таблиця 1

**Можливості використання мультимедійних технологій
на різних етапах уроку**

Етапи уроку	Мета	Мультимедійний продукт
Актуалізація компетентностей	Заповнити прогалини у знаннях, згадати необхідні опорні правила	Тестові завдання із подальшим демонструванням відповідей
Мотивація освітньої діяльності	Зацікавити здобувачів освіти матеріалом, який слід вивчити; налаштувати на активну роботу, створити комфортну атмосферу для всіх учасників	Перегляд мотиваційного відео, буктрейлера до твору, що вивчається
Формування компетентностей	Демонстрування нового навчального матеріалу	Презентація з основними поняттями, схемами, таблицями, малюнками; перегляд віртуальних екскурсій, фрагментів фільмів за творами тощо
Розвиток компетентностей	Виконання тренувальних вправ	Ігри, завдання, обговорення фото, відео, робота з текстами
Перевірка досягнення компетентностей	Організація контролю і самоконтролю	Тестові завдання без подальшого демонстрування відповідей, завдання творчого характеру (опис побаченого, почутого)
Домашнє завдання	Закріплення, поглиблення і розширення знань, набутих здобувачами освіти на уроці, підготовка до засвоєння нового матеріалу	Створити власну презентацію до вивчення життєвого та творчого шляху письменника, буктрейлер до художнього твору

Найбільш традиційною формою є комп'ютерна презентація. Це екранна розповідь з опорою на образотворчий і музичний ряд.

Такий прийом дозволяє уявити навчальний матеріал як систему яскравих образів, що легко запам'ятовуються. Вибір оптимального варіанту застосування презентації залежить від вікових особливостей здобувачів освіти, мети та задач уроку. Наприклад, у старших класах на уроках-лекціях, вивчаючи творчий шлях письменника або історію створення твору, презентація допомагає систематизувати та поглибити матеріал, посилити емоційний вплив, є опорою для конспектування. У середній ланці комп'ютерна презентація просто необхідна при вивченні пейзажної лірики. Образотворчий ряд, що змінюється на фоні музики, збуджує уяву школярів. Віртуальні екскурсії по літературних місцях також сприяють пробудженню фантазії, уяви [1].

Крім того презентація використовується і в якості домашнього завдання. Але треба не забувати, що застосування комп'ютерної презентації повинно будуватися на здоров'язберігаючих принципах, а саме: підвищувати рівень якості знань і при цьому не викликати подразнення та стомлення, тому надмірності при її оформленні неприпустимі, бо ускладнюють сприйняття інформації. Чим простіша презентація – тим вона краще.

Ще більшого ефекту можна досягнути, якщо доручити школярам підготувати презентацію до уроку. У цьому випадку вони вчать самостійно працювати з навчальною, додатковою та іншою літературою з предмета, хочуть досягти вищого результату, у здобувачів освіти виникає готовність і бажання виконувати додаткові доручення. Завдання вчителя в такому випадку – чітко і докладно пояснити учневі, що повинно бути на слайдах презентації, які правила її складання [3].

Відома програма для створення презентацій Microsoft Power Point має достатньо простий інструментарій і широкий спектр можливостей. Завдяки неї можна створювати не тільки презентації, а ще й ігри, які так подобаються сучасним школярам. Для їхнього створення достатньо освоїти лише застосування тригерів при створенні анімації.

Ще одна корисна програма Movie Maker. Це міні-комплекс для створення та зміни відео файлів із допустимим редагуванням відео і звука, додаванням ефектів, титрів. Можливості даної програми:

- обрізання і склеювання відео і аудіоматеріалів;
- накладання звукової доріжки;
- додавання заголовків і титрів;
- створення переходів між фрагментами відео [2].

Дані прийоми збагачують урок і допомагають передати одні й ті ж самі реалії життя різними художніми засобами (за допомогою слова, образу, звука), що дає можливість учителю знайти відклик у душі кожної дитини, а здобувачу освіти – осмислити, відчути й цілісно сприйняти проблему.

Однак, використовувати мультимедійні технології на кожному уроці не варто. Комп'ютер не може замінити вчителя, тому всі технології слід використовувати в комплексі з іншими методичними засобами. Треба використовувати комп'ютерну підтримку продуктивно, влучно та дозовано.

Список використаних джерел:

1. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки. Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителя – 13-е видання. – Хаків : Вид. група «Основа», 2015. – С. 35–40.
2. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Н.П. Дементієвська Н.В. Морзе // Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука. – Київ : Атака, 2005. – С. 76–95.
3. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. – Харків : Вид. група «Основа», 2017. – С. 92–99.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

НОТАТКИ

Наукове видання

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: Ю. Войтюк

Контактна інформація організаційного комітету:
73021, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 26.02.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 6,74. Тираж 100. Замовлення № 0321-55.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.